

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра психології

ПРОГРАМА

КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Освітня програма	Психологія
Мова навчання	українська

Ужгород 2021

Програма комплексного державного екзамену атестації здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія, освітньої програми Психологія.

Розробники:

Михайлишин У. Б. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології (гарант освітньо-професійної програми);

Балецька Л. М. – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології;

Смук О. Т. – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології.

Програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри психології
протокол № 1 від «30» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри проф. Михайлишин У.Б.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук
протокол № 1 від «1» вересня 2021 р.

Голова науково-методичної комісії доц. Попадич О.О.

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
Мета атестації.....	4
Передумови атестації	5
Програма атестаційного екзамену.....	5
Оцінювання результатів атестаційного екзамену	6
ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ ПРОГРАМИ	8
Розділ 1. Інноваційні тренінгові технології	8
Розділ 2. Психологія злочинного світу	9
Розділ 3. Методика викладання психологічних дисциплін у ВНЗ та педмайстерність.....	10
Розділ 4. Психологічне забезпечення професійної діяльності в звичайних та екстремальних умовах.....	11
Розділ 5. Психологія організації	14
Розділ 6. Психологія та педагогіка вищої школи	16
Розділ 7. Методика та організація наукових досліджень	19
Розділ 8. Теоретико-методологічні проблеми психології	21
ПЕРЕЛІК ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ПИТАНЬ	23
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	27

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Атестація здобувачів вищої освіти передбачає встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Здійснення атестації здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти в ДВНЗ «Ужгородський національний університет» регламентується наступними нормативно-правовими документами:

1. Стандарт вищої освіти України: другий (магістерський) рівень вищої освіти, галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальність 053 Психологія, затверджений та введений в дію наказом Міністерства освіти і науки України № 564 від 24.04.19 р.
2. Освітньо-професійна програма «Психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія, галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки, кваліфікація: магістр психології, затверджена Вченою Радою ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол № 3 від 18.03.2021 р.
3. Положення про організацію освітнього процесу в ДВНЗ «Ужгородський національний університет», затверджене Вченою Радою ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол № 9 від 22.12.2020 р.
4. Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та екзаменаційну комісію в ДВНЗ «Ужгородський національний університет», затверджене Наказом ректора ДВНЗ «Ужгородський національний університет», №519/01-17 від 04.03.2015 р.

МЕТА АТЕСТАЦІЇ

Атестація випускників освітньо-професійної програми спеціальності 053 Психологія проводиться у формі комплексного державного екзамену зі спеціальності та захисту дипломної роботи і передбачає оцінку професійних знань, умінь, навичок та інших компетентностей для успішного здійснення професійної діяльності.

Метою атестації здобувачів вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія є встановлення рівня наступних компетентностей випускника:

- *інтегральна компетентність* – здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення наукових досліджень та здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.
- *загальні компетентності* – здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, проведення досліджень на відповідному рівні, здатність генерувати нові ідеї (креативність), вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, цінування та повага різноманітності та мультикультурності, здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально відповідально та свідомо, здатність розробляти та управляти проектами, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, здатність спілкуватися іноземною мовою.
- *фахові компетентності* – здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та практики; самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та практичної значущості; обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження та доказові методики і техніки практичної діяльності; здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік; організувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології; ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах; приймати

фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності; оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію; дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями, а також здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях; виявляти причини виникнення злочинної поведінки та закономірностей організації спілкування в середовищі злочинців; здатність до практичної реалізації знань про теоретико-методологічні аспекти педагогічної діяльності, закономірності та принципи її ефективної організації та форми проведення; планувати і здійснювати самостійну професійну діяльність в звичайних та екстремальних умовах різних галузей психологічної практики; здатність використовувати інноваційні методи, техніки та технології в контексті розвитку особистісної та професійної компетентності та здатність до педагогічної рефлексії в контексті виконання конкретних педагогічних завдань, психологічна готовність до педагогічної діяльності.

ПЕРЕДУМОВИ АТЕСТАЦІЇ

Атестація здійснюється відкрито та публічно. До складання комплексного державного екзамену зі спеціальності та захисту дипломної роботи допускаються магістри другого року навчання (денної та заочної форми навчання), які повністю виконали всі вимоги навчального плану.

Атестацію осіб, які здобувають освітню кваліфікацію «Магістр психології», здійснює екзаменаційна комісія, до складу якої можуть включатися замовники освітніх послуг, керівники організацій та підприємств. Екзаменаційна комісія оцінює якісний рівень науково-теоретичної та практичної підготовки випускників і на цій основі приймає рішення про присудження здобувачам освітнього ступеню «Магістр» із присвоєнням кваліфікації «Магістр психології» та врученням диплому встановленого зразка про рівень освіти та кваліфікацію.

Атестація здобувачів вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія проводиться у формі комплексного державного екзамену як підсумкова перевірка знань із навчальних дисциплін, передбачених навчальним планом. Екзаменаційні матеріали мають повністю відповідати змісту навчальних програм дисциплін, що виносяться на екзамен і методиці проведення державного екзамену.

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Програма комплексного державного екзамену складається з навчальних дисциплін обов'язкового компоненту освітньої програми:

1. Інноваційні тренінгові технології
2. Психологія злочинного світу
3. Методика викладання психологічних дисциплін у ВНЗ та педмайстерність
4. Психологічне забезпечення професійної діяльності в звичайних та екстремальних умовах
5. Психологія організації
6. Психологія та педагогіка вищої школи
7. Методика організаційно-наукових досліджень
8. Теоретико-методологічні проблеми психології

На підставі програми комплексного державного екзамену складаються екзаменаційні білети, кожен з яких має 4 питання теоретичного характеру. Питання мають приблизно однаковий рівень складності та оцінюються однаковою кількістю балів.

Усні відповіді студентів на питання екзаменаційного білету мають показати: глибину розуміння і викладу матеріалу, повноту висвітлення теоретичних основ проблеми, врахування та аналіз сучасних досліджень науковців та практиків; логіку побудови відповіді, зв'язок питання з іншими питаннями курсу та суміжними дисциплінами; зв'язок теоретичного матеріалу з практичною діяльністю навчального закладу; знання науково-методичної літератури, сучасних програм; ерудицію, обізнаність, культуру усного мовлення та рівень володіння державною мовою.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Результати атестаційного екзамену розраховуються як сума відповідей на 4 питання екзаменаційного білету. Максимальна оцінка за кожену відповідь – 25 балів, загальна екзаменаційна оцінка – 100 балів.

При оцінюванні відповідей на екзамені враховуються наступні вимоги та критерії:

Критерії підсумкового контролю та оцінювання навчальних досягнень

Критерії оцінювання навчальних досягнень	Кількість набраних балів	Оцінка ECTS	Рівень компетентності
Студент магістратури показав всебічне, систематичне та глибоке знання навчально-програмного матеріалу; вміє вільно виконувати завдання, передбачені програмою, засвоїв основну та знайомий з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять в їх значення для набуття професії; проявив творчі здібності в розумінні, викладанні та використанні навчально-програмного матеріалу.	90...100	A	Високий (творчий)
Студент магістратури показав повне знання програмного матеріалу; успішно виконав передбачені у програмі завдання та засвоїв літературу, яка рекомендована програмою; показав систематичний характер знань за спеціальністю, спроможний їх самостійного поповнювати та оновлювати в ході подальшої професійної самоосвіти.	82...89	B	Достатній (конструктивно-варіативний)
Студент магістратури вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вміє контролювати власну діяльність; добирати аргументи для підтвердження думок, але має несуттєві помилки.	74...81	C	
Студент магістратури значну частину теоретичного матеріалу відтворює на репродуктивному рівні; припускає суттєві помилки під час відповіді; вміє виконувати завдання, передбачені програмою; знайомий з основною літературою, яка рекомендована програмою.	64...73	D	Середній (репродуктивний)
Студент магістратури не дає конкретну вичерпну відповідь; відхиляється від питання білету; не аргументує відповідь прикладами; не посилається на літературні джерела; відчуває труднощі при встановленні зв'язку між питаннями білету та їх	60...63	E	

практичною реалізацією в психологічній практиці.			
Студент магістратури володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу; має прогалини в знаннях основного програмового матеріалу; припускався суттєвих помилок у відповідях на питання.	35...59	FX	Низький (рецептивно-продуктивний)
Студент магістратури не засвоїв матеріал у межах програм курсів дисциплін за фахом, не може відтворити навчальний матеріал.	1...34	F	

Критерії оцінювання усної відповіді
(кожне питання оцінюється по 25 балів)

Показники		Максимальна кількість балів при оцінюванні відповіді на питання
1.	Повнота висвітлення змісту питання	5 балів
2.	Логіка побудови відповіді	5 балів
3.	Зв'язок теоретичного матеріалу з практичною діяльністю психолога і викладача ВНЗ	5 балів
4.	Знання понятійного апарату та термінології	5 балів
5.	Культура усного мовлення, володіння державною мовою	5 балів
РАЗОМ		25 балів

Шкала загальної екзаменаційної оцінки

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисциплін

ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Розділ 1. Інноваційні тренінгові технології

Тема 1. Загальні засади тренінгових технологій.

Історія становлення групових форм психологічної роботи. Етапи розвитку теорії і практики групової роботи. Принципи тренінгу. Принципи навчання дорослих. Сучасне розуміння тренінгових технологій. Основні гілки розвитку тренінгових інновацій: управління талантами, розвиток людських ресурсів, навчальний дизайн, управління знаннями, розвиток вмінь та компетентностей.

Тема 2. Основні типи і види тренінгу

Потреба в навчанні протягом життя. Сучасна дилема тренінгового навчання: під керівництвом інструктора чи цифровий підхід. Види тренінгу залежно від місця їх проведення; діяльності людини; мети та змісту. Типи тренінгу та їх еволюція в он-лайн формат.

Тема 3. Методи тренінгової роботи.

Критерії вибору методів тренінгової роботи. Вимоги до міні-лекцій. Особливості використання історій та міні-розповідей. Дискусія та її особливості. Аналіз ситуаційних вправ, кейсів та критичних випадків. Презентація та групова презентація. Ігрові методи тренінгу. Метод мозкового штурму. Медитативні техніки. Розминки та їх значення. Значення ритуалів у тренінговій роботі.

Тема 4. Групова динаміка та її роль в тренінговому процесі.

Підготовка і проведення тренінгу (зміст, план, ведення занять). Основні стадії розвитку тренінгової групи. Структура тренінгу. Проектування тренінгу. Ідентифікація та аналіз тренінгових потреб. Техніка роботи на стадії початку, розгортання та завершення тренінгу. Методи посилення та послаблення динаміки групи. Групова згуртованість.

Тема 5. Організація та процес групового тренінгу.

Вимоги до комплектування групи. Обладнання приміщення для тренінгу. Просторова і тимчасова організація тренінгів. Традиційна схема (структура) тренінгового заняття. Дизайн тренінгової програми. Розрахунок і управління часом. Оцінка ефективності тренінгу. Післятренінговий супровід.

Тема 6. Фасилітація.

Основні відмінності від традиційної роботи з групами. Школи фасилітації. Базові навички та компетенції фасилітатора навчальних заходів. Емоційний зв'язок через залучення. Основні методи фасилітації навчальних активностей. Цінності спільної роботи. Динаміка групового прийняття рішень.

Тема 7. Організація фасилітації.

Дизайн навчальних подій та організація ефективної роботи. Спільна рефлексія та зворотній зв'язок від учасників. Найкращі світові практики фасилітації. Вміння чути. Техніка чартрайтингу. Фасилітація відкритої дискусії. Альтернативи відкритої дискусії. Інструменти керування довгими списками. Робота зі складною динамікою.

Тема 8. Технологія фасилітації в цифровому просторі.

Мистецтво створення навчальних просторів в онлайн. Підготовка фасилітатора та цифрового простору. Огляд основних цифрових платформ. Адаптація навчальних продуктів та групових процесів до онлайн-формату.

Тема 9. Коучинг

Особливості коучингового процесу. Процедурні аспекти коучингового процесу. Оцінка ефективності коучингу. Постановка запитань у коучинговому процесі. Десять розповсюджених помилок при постановці запитань. Клієнти коуча. Вивчення запиту та оцінка ресурсів клієнта. Типи коучингових розмов. «Зона комфорту». Роль емоцій під час коучингового процесу. Основні інструменти коучингу.

Тема 10. Супервізія та професійне зростання.

Супервізія тренінгового процесу. Розвиток в професійних асоціаціях. Методи навчання дорослих. Інструменти для саморефлексії. Ментор, супервізор, наставник: навчання через досвід.

Розділ 2. Психологія злочинного світу

Тема 1. Кримінальна психологія у системі психології та правознавства.

Предмет і пріоритетні завдання кримінальної психології. Зв'язок кримінальної психології з іншими науками. Історія розвитку кримінальної психології.

Тема 2. Поняття причин і умов злочинності. Латентна злочинність.

Поняття причин та умов злочинності. Класифікація причин та умов злочинності. Характеристика поняття латентної злочинності. Класифікації видів латентної злочинності. Детермінанти латентної злочинності. Методи дослідження латентної злочинності.

Тема 3. Психологія злочинної поведінки.

Психологічні причини злочинної поведінки. Психологічна структура злочинного діяння. Психологічні наслідки здійсненого злочину.

Тема 4. Психологія особи злочинця.

Поняття особистості злочинця. Класифікація злочинних типів. Соціально-демографічна характеристика особистості злочинця.

Тема 5. Кримінальна субкультура.

Поняття і ознаки кримінальної субкультури. Історичний аспект кримінальної субкультури. Структура кримінальної субкультури. Закони злочинного світу. Ієрархія кримінального світу. Мова злочинного світу. Татуювання як один із атрибутів кримінальної субкультури. Інші атрибути кримінальної субкультури. «Злодій у законі» - основний носій кримінальної субкультури.

Тема 6. Психологічні аспекти організованої злочинності.

Соціально-психологічна характеристика організованої злочинності. Класифікація та психологічні особливості різновидів організованої злочинності. Ознаки організованої злочинності. Детермінанти організованої злочинності.

Тема 7. Психологія неповнолітніх правопорушників.

Характеристика злочинності неповнолітніх. Особливості детермінації злочинної поведінки неповнолітніх. Криминогенне середовище та субкультура неповнолітніх. Запобігання злочинам неповнолітніх.

Тема 8. Психологія жіночої злочинності.

Характеристика жіночої злочинності. Детермінанти жіночої злочинності. Криминологічні проблеми проституції. Профілактика злочинів, вчинюваних жінками.

Розділ 3. Методика викладання психологічних дисциплін у ВНЗ та педмайстерність

Тема 1. Загальні питання викладання психології у вищій школі.

Методика викладання психології в системі психологічного знання. Методика викладання психології як навчальна дисципліна, її мета та завдання. Зміст навчання психології. Особливості та принципи викладання психології. Методи, форми та засоби навчання. Вимоги до викладача психології вищого навчального закладу.

Тема 2. Історія викладання психології у вищій школі.

Етапи зародження становлення викладацької діяльності: доуніверситетський і університетський. Історія становлення викладацької діяльності у Царській Росії. Радянський період. Сучасний етап розвитку викладацької діяльності у вітчизняних вищих навчальних закладах.

Тема 3. Основні засади та особливості організації процесу підготовки психологів у вищій школі.

Особливості системи вищої освіти України. Болонський процес як засіб інтеграції і демократизації вищої освіти. Адаптація вищої освіти України до вимог Болонського процесу. Структура вищої освіти, рівні підготовки спеціалістів, система вищих навчальних закладів України. Дидактичні основи підготовки психологів у системі вищої школи.

Тема 4. Сутність навчальної діяльності студентів-психологів.

Студентство як поняття та явище. Студент-психолог та його характеристика. Навчальна діяльність студента та її етапи. Навчальність та її складники. Научуваність як поняття та процес. Неуспішність та успішність засвоєння навчального матеріалу студентами. Якість знань. Зворотній зв'язок в навчальному процесі. Основні етапи професійної підготовки студентів-психологів в умовах вищого навчального закладу.

Тема 5. Особливості педагогічної майстерності викладачів психології.

Професійна компетентність педагога: педагогічна діяльність, особистість педагога й педагогічне спілкування. Психолого-педагогічний зміст педагогічної діяльності викладача психології. Компоненти науково-методичного змісту педагогічної діяльності викладача психології та їхня роль у забезпеченні ефективності навчально-виховного процесу. Принципи і функції педагогічної діяльності.

Професійно-особистісні характеристики викладача як елемента педагогічної системи. Педагогічна майстерність та її структура. Особистісні властивості викладача, педагогічні здібності, культурно-психологічна компетентність, артистизм. Проблема ефективності педагогічного спілкування. Основні стилі викладання.

Тема 6. Технології навчання.

Загальне поняття про освітні технології. Класифікація педагогічних технологій. Модульно-рейтингова технологія навчання. Технологія проблемного навчання. Технологія групового навчання. Ігрові технології та їх характеристики. Модульно-контекстна технологія педагогічної підготовки майбутніх фахівців. Характеристика нових інформаційних (комп'ютерних) технологій. Технології дистанційного навчання.

Тема 7. Методи навчання психології.

Поняття про метод навчання психології. Класифікації методів навчання. Активні методи навчання: програмовані, проблемні, інтерактивні. Активні методи групового навчання психології: діалогічний підхід. Проблемно-діалогічні методи повідомлення навчального матеріалу, навчання в діадах, групові діалоги, рольові діалоги, конкурси, брейн-стормінги, дискусії, командні ігри, структурні методи.

Тема 8. Засоби навчання психології.

Засоби навчання та їх характеристика. Види засобів навчання. Друковані методичні засоби. Наочне приладдя. Технічні засоби навчання.

Тема 9. Форми навчальних занять з психології та методики їх проведення.

Лекція, методика її підготовки і проведення. Форми й порядок проведення семінарського та практичного занять. Лабораторне та індивідуальне навчальне заняття. Особливості виїзного заняття. Консультація як форма навчального заняття. Індивідуальні завдання студентів-психологів та їх значення у процесі фахової підготовки.

Тема 10. Керівництво самостійною та науково-дослідною роботою студентів-психологів.

Поняття про самостійну роботу студента. Зміст самостійної роботи. Методика організації роботи студентів. Методика конспектування літературних джерел. Реферування та його етапи. Науково-дослідна робота студентів та її значення у процесі фахової підготовки.

Тема 11. Навчальна та виробнича практика студентів-психологів.

Особливості навчальної, навчально-виробничої, виробничої практики студентів-психологів. Специфіка їх організації, проведення та звітування. Педагогічна практика як особливий вид професійної підготовки.

Тема 12. Контроль та корекція навчальної діяльності студентів-психологів.

Контроль як навчальна діяльність студентів. Функції педагогічного контролю навчальної діяльності студентів. Визначення самоконтролю. Зміст і форми педагогічного контролю. Методичні засоби забезпечення ефективності педагогічного контролю. Методи контролю успішності студентів. Розроблення, підготовка та проведення контролю успішності досягнень студентів у вищій школі. Тестовий контроль знань у вищій школі.

Розділ 4. Психологічне забезпечення професійної діяльності в звичайних та екстремальних умовах

Тема 1. Актуальні проблеми психологічного забезпечення професійної діяльності.

Актуальність, мета, об'єкт, предмет, завдання, принципи й етапи психологічного забезпечення професійної діяльності. Функції психологічного забезпечення професійної діяльності. Загальна характеристика соціально-психологічного забезпечення на етапах професійної діяльності. Психологічне супроводження: загальне поняття, мета, завдання, принципи, функції, основні напрями. Методи психологічного супроводження. Загальні положення і класифікація методів психологічного забезпечення професійної діяльності.

Використання сучасних психотехнологій для ефективного забезпечення професійної діяльності: психологічне консультування, психопрофілактика, психологічна корекція, особистісно-орієнтована терапія, психологічна реабілітація.

Тема 2. Сутність та зміст психологічного забезпечення професійної діяльності.

Рівні психологічного забезпечення професійної діяльності. Загальносоціальний (державний) і професійний рівні, особистість фахівця психологічного забезпечення професійної діяльності.

Приватні завдання та закономірності психологічного забезпечення професійної діяльності фахівців. Найважливіша умова ефективності психологічного забезпечення службової діяльності - знання відповідними посадовими особами й органами управління, властивих даному виду забезпечення принципів, їх творча реалізація в роботі.

Зміст та вимоги психологічного забезпечення професійної діяльності фахівців. Компоненти психологічного забезпечення професійної діяльності фахівця. Внутрішня структура морального чинника.

Тема 3. Психологічне вивчення людини як суб'єкта професійної діяльності.

Професійне становлення особистості як один з головних компонентів професійної діяльності. Ключові поняття.

Детермінанти професійного становлення особистості: невідповідність особистісних властивостей вимогам професії, характер професійної діяльності, внутрішньо-особистісні та зовнішні фактори. Поняття стадій професійного розвитку, критерії виділення їх.

Типологізація стадій професійного становлення в працях вітчизняних та зарубіжних психологів. Соціально-психологічна характеристика стадій професійного становлення особистості (оптація, професійна підготовка, професійну адаптація, первинна і вторинна професіоналізація, професійна майстерність).

Тема 4. Становлення професіоналізму особистості.

Поняття «професіоналізм», його сторони та рівні. Розмежування та характеристика понять «професіоналізм» і «компетентність». Види, сторони та рівні професійної компетентності. Види та рівні самовизначення. Стадії професіоналізації.

Характеристика операціональної сфери професійної діяльності. Профпридатність, її види та сутнісні характеристики. Професійна навченість. Компоненти операціональної сфери професіоналізму. Професійна самосвідомість. Професійний тип мислення. Види професійного середовища. Працездатність та її періоди. Взаємозв'язки й чинники професійної спрямованості та компетентності фахівців професій типу "людиналюдина" на етапі професійної підготовки.

Тема 5. Особливості психологічного забезпечення ефективної та безпечної діяльності спеціалістів.

Виокремлення в психофізіології безпеки праці трьох основних взаємопов'язаних факторів: людина – виробництво – система безпеки праці. Правила взаємодії компонентів праці (спеціаліста зі знаряддям і предметом праці, навколишнім середовищем), порушення норм та зв'язків між ними як причини небезпеки. Застосування знарядь та предметів праці, а також допустимі екстремальні умови робочого середовища. Виділення небезпечних виробничих факторів і характеристика шкідливих виробничих факторів, дія котрих на спеціалістів може призвести до професійного захворювання. Особливості психологічного забезпечення ефективної та безпечної діяльності спеціалістів.

Тема 6. Психологічний відбір та атестація фахівців до професійної діяльності.

Поняття та завдання професійно-психологічного відбору. Методи соціально-психологічного вивчення та психологічного обстеження. Етапи психологічного обстеження. Порядок організації та проведення співбесіди з кандидатами при прийомі на службу або навчання. Призначення, мета, завдання, функції, пріоритети атестування працівників. Процедура та методика атестації. Види методів атестації: вільні, оцінювання за заданими параметрами.

Загальна характеристика компонентів системи атестації кадрів: оцінювання результатів праці, оцінювання професійного потенціалу, оцінювання особистості. Оцінювання результатів діяльності: визначення психологічних критеріїв оцінювання діяльності, розробка шкал атестації, опрацювання експертних оцінок діяльності працівника. Оцінювання професійно-психологічного потенціалу для роботи в екстремальних умовах: компоненти професійного потенціалу, метод оцінювання компетентності, метод оцінювання професійно важливих якостей. Психологічна оцінка особистості. Методи оцінювання, особистісні компоненти та характеристики, що підлягають оцінюванню: ставлення до професійної діяльності, розумові здібності, особистісні характеристики.

Тема 7. Особливості психологічного забезпечення діяльності в екстремальних умовах.

Механізми формування стресостійкості особистості. Особливості психічного реагування на екстремальні ситуації. Психологічний аналіз понять емоційної, психологічної та стресостійкості. Детермінанти стресостійкості особистості в посттравматичний період.

Тема 8. Шляхи та засоби збереження, підтримки і відновлення працездатності спеціалістів в екстремальних умовах.

Зміст соціально-психологічних заходів збереження працездатності. Оптимізація емоційного стану й психологічного клімату. Організаційні і психологічні заходи збереження працездатності. Відпочинок та виконання робочого циклу. Фізична підготовка спеціалістів. Раціональний режим праці й відпочинку в період виконання робочого циклу. Активний відпочинок. Спеціальний відпочинок. Відпочинок після виконання робочого циклу. Психофізіологічні заходи підтримки і відновлення працездатності. Ультрафіолетове

опромінення. Додаткова вітамінізація. Оксигенація. Дія імпульсним електричним струмом на центральну нервову систему. Електроакупунктура. Лазерна акупунктура. Перспективні напрями науково-практичних досліджень.

Тема 9. Соціально-психологічний супровід підготовки працівників до професійної діяльності.

Технології професійної освіти як компонент соціально-психологічного супроводження професійної діяльності. Головні етапи в розвитку технології навчання.

Особливості психологічного супроводу підготовки спеціалістів. Принципи побудови технології професійної підготовки. Поняття психологічного впливу. Роль особистісного впливу. Вплив через владу. Способи впливу на людей під час спілкування. Переконавання, навіювання, самонавіювання, психічне зараження, наслідування, маніпулювання та актуалізація. Соціально-психологічні особливості робочої групи. Загальні заходи підтримки оптимального психічного стану людини. Залежність високої працездатності від функціональних резервів, умов життєдіяльності, індивідуально-психологічних якостей. Психологічний аналіз умов, особливостей переговорів та їхніх учасників в підготовчий період. Елементи тренування та психологічної підготовки до майбутніх переговорів.

Психологічне забезпечення переговорного процесу під час його проведення. Мотиваційна, емоційна та когнітивна готовність до подолання перешкод під час переговорів. Аналіз підсумків переговорів та методи психологічної реабілітації (відновлення) психічного стану людини.

Тема 10. Тренінги саморегуляції в екстремальних умовах.

Актуальність саморегуляції. Способи регуляції емоційних станів дихальні вправи. Вплив на біологічно активні крапки. Методи зняття болючих відчуттів. Прийоми вольової мобілізації. Способи повернення потерпілих з непритомних станів.

Тема 11. Психологічне забезпечення спортивної діяльності.

Зміст психологічного забезпечення спортивної діяльності. Схема психологічного забезпечення спортивних тренувань і змагань. Психодіагностика особистості спортсмена під час відбору, вивчення умов діяльності, тренувального процесу під час змагань.

Психологічні і психогігієнічні рекомендації тренерів, спортсмену, керівникові, масажисту: до занять певним видом спорту; до тренувального процесу; до змагань взагалі або до певного змагання; до спортивного режиму.

Психологічна підготовка спортсмена і тренера до тривалого тренувального процесу, загальна психологічна підготовка, корекція психічних станів, спеціальна психологічна підготовка до конкретного змагання.

Управління станом і поведінкою спортсмена. Загальна характеристика методів психорегуляції.

Тема 12. Психологічне забезпечення роботи практичного психолога в психоневрологічних установах.

Зміст робіт и медичного психолога в психіатричних і психоневрологічних установах. Участь медичного психолога в розв'язанні завдань диференційної діагностики. Оцінка структури і ступеня нервово-психічних розладів. Особливості роботи психолога в дитячих і підліткових психоневрологічних установах. Участь в експертній роботі. Участь медичного психолога в реабілітації клієнтів і в психокорекційній роботі.

Принципи побудови й порядок проведення медико-психологічного дослідження. Побудова психологічного експерименту й вибір методів медико-психологічного дослідження. Порядок проведення медико-психологічного дослідження.

Форми участі психолога в проведенні лікувально-відновлювальних заходів і психокорекційної роботи. Організаційні питання роботи медичного психолога.

Розділ 5. Психологія організації

Тема 1. Становлення та розвиток психології організацій. Методи психології організації та її зв'язок з іншими науками.

Аналіз зарубіжних і вітчизняних праць з теорії управління. Три головних етапи розвитку цієї науки зарубіжжям (США та країни Західної Європи): класичний, неокласичний, сучасний етап. Предмет психології організацій. Основне завдання психології організацій. Опора на знання з інших психологічних дисциплін (психології праці, інженерної, педагогічної, соціальної, організаційної психології).

Особливості загальнопсихологічних методів у психології організацій. Експеримент. Метод ігор і розв'язання ситуацій, характерних для управлінської діяльності. Метод соціометричних виборів у дослідженні виробничих колективів. Особливості асоціативного експерименту. Зв'язок психології організацій з іншими галузями психології. Психологія організацій та інші науки.

Тема 2. Організація. Феномен і структура. Становлення особистісного підходу в психології організації

Розгляд організації як соціальної спільноти. Загальна мета, завдання. Організаційна структура. Спеціалізація і розподіл праці. Організаційна влада. Аналіз середовища, в якому організація існує, до якої вона адаптується і яку може змінювати. Організація як об'єкт управління. Стан організації (якість її функціонування).

Психологічні аспекти управлінської діяльності. Неокласичний етап розвитку менеджменту, його трансформується в систему особистісного підходу в менеджменті. Системна теорія менеджменту. Системний і ситуаційний підходи.

Тема 3. Соціально-психологічні характеристики організації

Організація як соціально-психологічний феномен. Функція актуалізації. Функція групової інтеграції та активізації діяльності. Поняття про міжособистісні відносини. Соціальна структура організації. Формальні та неформальні групи організації. «Професійне вигорання». Емоційна виснаженість. Деперсоналізація (дегуманізація, цинізм) – цинічне ставлення до роботи та до її об'єктів. Конфлікт в організації як негативне явище, що сприяє появі дисбалансу в системі, порушенню процесу її нормального функціонування.

Тема 4. Проблеми ефективності міжособистісного спілкування в організації.

Сутність та психологічні особливості спілкування, його функції, принципи, способи ефективної міжособистісної взаємодії членів організації.

Спілкування виявляється в єдності п'яти складових: міжособистісної, когнітивної, комунікативно-інформаційної, емотивної та конативної.

Імперативне спілкування: "начальник — підлеглий". Маніпулятивне спілкування — форма міжособистісної взаємодії, за якої вплив на партнера з метою досягнення своїх намірів справляється приховано.

Комунікативні бар'єри. Бар'єр взаєморозуміння. Семантичний бар'єр розуміння. Стилійстичний бар'єр розуміння. Він звичайно виникає при невідповідності стилю мови того, хто говорить, і ситуації спілкування або стилю мови і стану того, хто в даний момент слухає. Соціально-культурний бар'єр розуміння. Бар'єр авторитету. Істотною перешкодою у спілкуванні є відсутність уваги й інтересу з боку партнера спілкування.

Тема 5. Професійний стрес

Однією з ключових проблем, які впливають на ефективність діяльності співробітників організації, є проблема стресу.

Виділяють різні види стресів: робочий стрес, професійний стрес, організаційний стрес.

Рівні управління стресами: на рівні організації, на рівні окремої особи.

Стратегії та техніки, що сприяють запобіганню і зменшенню ризику виникнення стресу. Методи нейтралізації стресу на рівні особистості: планування діяльності, фізичні тренування, медитація, психотерапія, психоаналіз, сміхотерапія.

Нейтралізація стресу на рівні організації: організація для керівників і персоналу різних спеціалізованих тренінгів, зосереджених на розпізнаванні симптомів і їх подоланні; розробка

програми підтримки співробітників (Employee Assistance Program, EAP), включаючи консультації по запобіганню та лікуванню пов'язаних зі стресом порушень здоров'я; демонстрація підтримки програм навчання співробітників у зв'язку з технологічними змінами; надання можливості гнучкішого графіка роботи; проведення семінарів з управління конфліктами і розвитку навичок міжособистісного спілкування для співробітників; забезпечення відкритості каналів комунікації між вищим рівнем менеджменту та іншою частиною організації; проведення внутрішніх PR-заходів, спрямованих на підвищення привабливості роботи в організації; оптимізація системи мотивації та стимулювання персоналу, в тому числі планування професійного зростання та персональної кар'єри

Змістовий модуль II. Психологічні закономірності управлінської діяльності в організації

Тема 6. Проблема стилю керівництва в управлінні організаціями. Психологія особистості керівника. Теорії лідерства (керівництва)

Поняття «лідерство» та «керівництво». Поняття «лідерство в організації». Психологічний підхід. Лідерство в психоаналітичних теоріях. Теорія рис особистості. Основні положення теорії рис особистості. Теорія «орієнтації на великих особистостей». Харизматична теорія. Теорія інстинкту владдяка базується на спробі пояснити особистість керівника за допомогою інстинкту влади. Ситуаційний підхід. Теорія лідерства як функція групи.

Проблема професіоналізму управлінської діяльності. Непрофесіоналізм в управлінні. Професіоналізм керівника.

Тема 7. Формування іміджу організації та персоналу

Теорія іміджу. Суть теорії, обґрунтованої Д. Огілві. Створення іміджу — питання стратегічного планування діяльності компанії. Привабливий імідж фірми. Формування іміджу. Корпоративна культура. Формування та розвиток корпоративної культури.

Менеджмент корпоративної культури організації. Корпоративний дух — духовний стан (клімат) корпоративного середовища (корпоративних взаємовідносин) як результат актуалізації духовності (смысл життя, цінності) співробітників в процесі їх взаємодії.

Тема 8. Психологічні основи прийняття рішень

Теорії прийняття рішень. Завдання при прийнятті рішень: розуміння проблеми, збір інформації, розгляд альтернатив, вибір однієї з них. Взаємозв'язок математики, психології у розробці теорій прийняття рішень. Теорія прийняття раціональних рішень.

Психологічна теорія прийняття рішень. Етапи прийняття рішень: діагностика проблеми, формулювання обмежень і критеріїв прийняття рішень, визначення альтернатив, оцінка альтернатив, прийняття рішення (вибір альтернативи). Порівняльна характеристика групових та індивідуальних форм прийняття рішень. Процес прийняття рішення. Психологічна теорія прийняття рішень

Зсув до ризику. Відмінності між індивідуальними та груповими (колегіальними) рішеннями. Групове розв'язання завдання.

Тема 9. Управління нововведеннями в організації. Тенденції розвитку організацій у XXI ст.

Причини нововведень в організації. Зовнішні причини (політичні, економічні, зміни ринкового попиту, технологічні, соціальні). Внутрішні причини (розвиток нових напрямів діяльності; збільшення продуктивності праці; поліпшення якості; збільшення обсягу продажу; поліпшення обслуговування; підвищення мотивації персоналу; збереження кадрів; зміцнення позицій на ринку. Напрями та етапи реалізації нововведень. Напрями нововведень: завдання організації, організаційні структури та системи, організаційна культура, кваліфікація співробітників). Характеристика етапів нововведень: підготовчий, "розморожування", здійснення перетворень, "заморожування", оцінка змін.

Типи нововведень за їх ініціатором.

Різновиди нововведень за масштабом перетворень (стосуються окремого співробітника, групи співробітників; відділу; організації загалом); за витратами часу на здійснення (короткотермінові; середньо термінові; довготермінові).

Опір нововведенням та його причини. Причини опору співробітників нововведенням (за Котгером і Шлезінгером).

Система японського менеджменту. Американська модель управління

Тема 10. Вплив тайм-менеджменту на ефективність організації роботоменеджера

Самоменеджмент і тайм-менеджмент.

Ефективність організаційної роботи. Самоменеджмент. Основні цілі самоменеджменту. Практика організації роботи менеджера. Тайм-менеджмент. Завдання ефективного використання робочого часу.

Дефіцит спілкування та дружелюбності. «Тиск» часу- падіння продуктивності праці, падіння моральності, мотивації та якості праці в організації. Нездатність делегувати повноваження.

Тема 11. Основи психолого-управлінського консультування в організації

Становлення і сучасний стан управлінського консультування. Етапи становлення управлінського консультування. Погляди щодо визначення та змісту консультативної діяльності психолога в організації (Т. С. Кабаченко, Л. М. Карамушка, Л. Тобіас). Основні напрями консультативної роботи психолога організації. Зв'язок та розмежування психолого-управлінського консультування з управлінським та з психологічним. Завдання управлінського консультування та індивідуально-психологічного консультування персоналу організації. Психологічний аспект управлінського консультування. Різновиди управлінського консультування: юридичне, фінансово-економічне, психологічне; організаційне та з проблем управління персоналом. Функції управлінського консультування. Психологічне консультування керівників з проблем управління та індивідуально-психологічне консультування персоналу. Види психолого-управлінського консультування в освітніх організаціях (за Л. М. Карамушкою). Технологія управлінського консультування. Умови організації управлінського консультування. Етапи роботи консультанта з проблемою. Поняття соціально-психологічного супроводу та коучінгу.

Розділ 6. Психологія та педагогіка вищої школи

Тема 1. Психологія вищої школи: предмет, завдання, методи.

Предмет, основні категорії психології вищої школи. Зв'язок психології вищої школи з іншими галузями психологічних знань. Завдання психології вищої школи. Методи та принципи психолого-педагогічних досліджень. Криза освіти. Основні напрями реформування вищої освіти та науки у XXI столітті.

Тема 2. Професійне становлення особистості студента як майбутнього фахівця з вищою освітою.

Навчально-професійна діяльність як провідна, її ознаки. Професіоналізація особистості студента як новоутворення віку. Фахова компетентність як показник психологічної готовності студента до професійної діяльності. Психологічні передумови і показники успішності студентів у навчально-професійній діяльності. Причини неуспішності студентів і шляхи їх усунення. Роль самовиховання в професійному зростанні студента.

Тема 3. Індивідуально-психологічні, психофізіологічні властивості особистості студента. Психологічні ознаки студентського віку.

Темперамент як характеристика динамічної сторони психіки. Вплив темпераменту на пізнавальні здатності студента та його адаптацію до навчання у вищій школі. Поняття характеру та акцентуації характеру, здібності та їх розвиток в процесі одержання вищої освіти. Акцентуації характеру та проблема педагогічної взаємодії. Здібності як база для ефективного навчання. Соціально-психологічні особливості студентського віку. Психологічні новоутворення студентського віку. Проблеми соціально-психологічної адаптації студентів. Вікові кризи студентства.

Тема 4. Роль мотивації в навчально-професійній діяльності.

Потреба-джерело активності особистості. Потреби та мотивація діяльності. Навчально-професійна мотивація діяльності студента. Чинники та механізми формування професійної мотивації навчання майбутніх фахівців. Мотиви вибору професії, вищого навчального закладу та мотиви учіння студента. Формування професійної мотивації студентів до успішної фахової діяльності. Вплив викладача на формування навчальної та професійної мотивації. Психологічна готовність до професійної діяльності. Компоненти готовності до професійної діяльності.

Тема 5. Психологічний аналіз учіння студентів.

Психологічні передумови і показники успішності студентів у навчально-професійній діяльності. Типові негативні чинники та причини неуспішності студентів і шляхи їх усунення. Рефлексивність як основа самоаналізу та оцінки свого «Я». Самопізнання студентів. Рефлексивний підхід до навчання студентів. Особистісний підхід до навчання студентів. Розвиток творчого потенціалу студентів.

Тема 6. Виховання особистості студента як чинник становлення майбутнього фахівця з вищою освітою. Проблема формування саморозвитку та самоосвіти особистості у вищій школі.

Сучасні вимоги до особистості фахівця з вищою освітою. Людиновимірність освітнього процесу як основне завдання вищої школи. Основні теорії особистості та «Образ-я». Формування особистості студента. Самооцінка та особливості її формування, сутність «спрямованості особистості». Основні типи ціннісно-сміслових утворень особистості студента. Формування позитивного Я-образу студента. Самоосвіта та саморозвиток як основні вимоги до конкурентоздатного фахівця. Типологія особистості студента. Основні напрями реалізації виховних функцій у вищому навчальному закладі та їх характеристика.

Тема 7. Соціально-психологічні особливості студентських груп та науково-викладацьких колективів.

Студентська група та її соціально-психологічні особливості. Лідерські процеси у студентській групі та проблеми формування особистісних якостей. Групова динаміка у студентському колективі та активні методи навчання. Лідерські процеси в навчальних групах. Соціально-психологічні особливості діяльності викладача вищої школи. Соціально-психологічні проблеми науково-викладацьких колективів вищої школи. Міжособистісні та міжгрупові конфлікти та засоби вирішення. Девіантна поведінка у молодіжному середовищі.

Тема 8. Психологічні особливості педагогічного спілкування викладача зі студентами в умовах ВНЗ.

Педагогічне спілкування як творчий процес. Комунікація у процесі навчання. Діалог як основна форма педагогічного спілкування викладача зі студентами. Суб'єктивність викладача в педагогічному спілкуванні. Особистісні характеристики викладача та їх вплив на індивідуальний стиль комунікації. Виховання й самовиховання комунікативних здібностей.

Тема 9. Психологічний аналіз професійної та педагогічної майстерності.

Педагогічна майстерність у професійній підготовці викладача. Педагогічна техніка як складова педагогічної майстерності викладача. Мовлення викладача як засіб педагогічної праці. Культура і техніка мовлення викладача. Шляхи вдосконалення мовлення майбутнього викладача. Педагогічна майстерність як мистецька дія в театрі. Викладач як актор. Спільне та відмінне в театральному і педагогічному мистецтві. Значення педагогічних навичок і умінь викладача у встановленні контакту з аудиторією.

Тема 10. Психологія діяльності та особистості викладача вищої школи.

Психологічні вимоги до особисті викладача вузу. Психологічні основи професіоналізму викладача вищої школи: спрямованість, мотивація, саморозвиток, самоактуалізація. Професіонально значущі психологічні якості особистості викладача. Педагогічна творчість та її особливості. Авторитет викладача. Психологічна типологія викладачів. Групи та рівні розвитку педагогічних здібностей. Зв'язок продуктивності педагогічної

діяльності з педагогічними здібностями. Індивідуальний стиль педагогічної діяльності. Психологічні умови успішного розвитку індивідуального стилю педагогічної діяльності.

Тема 11. Загальні засади педагогіки вищої школи.

Педагогіка вищої школи в системі педагогічних наук. Предмет та основні завдання педагогіки вищої школи. Зв'язок педагогіки вищої школи з іншими науками. Характеристика основних категорій педагогіки вищої школи. Методи наукових досліджень педагогіки вищої школи

Тема 12. Дидактика вищої школи. Поняття про зміст освіти.

Загальна характеристика провідних дидактичних парадигм. Компетентнісний підхід як нова парадигма вищої освіти України. Процес навчання. Поняття про навчання. Функції навчання. Принципи навчання. Поняття про зміст освіти і його компоненти. Вимоги до визначення змісту освіти у вищій школі. Навчальні дисципліни, їх типи. Державні документи, що визначають зміст освіти.

Тема 13. Методи навчання у вищій школі.

Поняття про методи навчання і підходи до їх класифікації. Характеристика методів за джерелами набуття знань. Методи навчання в залежності від характеру пізнавальної діяльності студентів. Методи стимулювання і мотивації. Принципи навчання у вищому навчальному закладі. Методи організації навчального процесу у вищій школі. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності. Наочні методи навчання. Практичні методи навчання. Методи навчання залежно від типу пізнавальної діяльності. Методи навчання за логікою передачі інформації. Проблемне навчання у вищому навчальному закладі.

Тема 14. Форми організації навчального процесу у вищих навчальних закладах.

Організаційні форми роботи у вищих навчальних закладах. Функції, типологія, дидактична структура лекції. Оцінка якості лекції. Дидактичні основи семінарських занять у вищих навчальних закладах. Дидактичні основи практичних занять у вищих навчальних закладах. Дидактичні основи консультацій, індивідуальних занять. Педагогічна і виробнича практика студентів. Самостійна робота студентів.

Тема 15. Сучасні педагогічні технології в системі вищої освіти.

Сутність і взаємозв'язок понять освітні технології, педагогічні технології. Основні принципи педагогічних технологій. Класифікація педагогічних технологій та технологій навчання у вищій школі. Інтенсифікація навчання у вищій школі на сучасному етапі. Форми активного навчання як засіб оптимізації процесу навчання. Поєднання нових і традиційних технологій. Технології навчання у генезі контекстного, особистісно-орієнтованого, компетентнісного, проблемно-орієнтованого, рефлексивного підходів навчання як концептуальної основи сучасних технологій навчання у вищій школі.

Тема 16. Фахова підготовка майбутніх психологів та практичних психологів у закладах вищої освіти.

Світові тенденції розвитку вищої психологічної освіти. Специфічні особливості фахової підготовки майбутніх психологів у закладах вищої освіти. Концептуальні основи фахової підготовки психологів. Підходи до фахової підготовки психологів. Педагогічні умови фахової підготовки майбутніх психологів та практичних психологів у закладах вищої освіти. Методичні рекомендації щодо вдосконалення фахової підготовки майбутніх психологів та практичних психологів у закладах вищої освіти.

Тема 17. Викладач закладу вищої освіти як організатор освітнього процесу.

Завдання, права та обов'язки викладача університету. Основні напрями діяльності викладача закладу вищої освіти. Науково-педагогічна діяльність викладача вищої школи, її структура та моделі здійснення. Типологія стилів викладацької діяльності викладача вищої школи. Педагогічний професіоналізм викладача. Педагогічна майстерність викладача закладу вищої освіти. Модель професійної компетентності викладача вищої школи як менеджера науково-освітньо-виховного процесу. Кар'єра та планування робочого часу.

Тема 18. Етика педагогічної діяльності викладача вищої школи.

Професійна етика й педагогічна деонтологія, акмеологічні аспекти професійно-особистісного розвитку викладача вищої школи. Особливості педагогічної етики у вищій школі. Педагогічна техніка та механізм впливу викладача на студентів. Педагогічний такт. Імідж викладача вищої школи. Педагогічні конфлікти в системі вищої освіти та шляхи їх подолання.

Розділ 7. Методика та організація наукових досліджень

Тема 1. Наука і наукова діяльність

Поняття про науку: сутність, цілі, завдання. Наука, антинаука, псевдонаука. Найвидатніші вчені та найвідоміші відкриття ХХ ст. Основні етапи розвитку науки. Історичні передумови її виникнення. Поняття про наукове мислення. Наукове дослідження. Понятійний апарат, зміст науки. Класифікація наукових досліджень. Організація наукової діяльності в Україні. Особливості наукової діяльності в ХХІ ст.

Тема 2. Методологія наукових досліджень

Поняття про методологію наукових досліджень. Функції та рівні методології. Загальнонаукові принципи дослідження. Методологічні основи системного дослідження. Методологія психологічних досліджень. Загальнопсихологічні принципи (принцип детермінізму, принцип випереджального відображення, принцип розвитку, принцип історизму, системно - структурний принцип, принцип єдності свідомості та діяльності, принцип особистісного підходу, принцип комплексності). Конкретнопсихологічні принципи (принцип адекватності, принцип паралельності, принцип екстремальності, принцип ресстрації градієнта, принцип референтності, принцип якісного аналізу. Категоріальний апарат психологічних досліджень. Проблема об'єкту і предмету у психології.

Тема 3. Види і зміст наукових робіт.

Види наукових робіт та їх характеристика. Загальна характеристика магістерських, кандидатських та докторських дисертацій. Види та форми науково-дослідної роботи здобувачів. Процес наукового дослідження і його стадії. Вибір проблеми та вимоги до теми дослідження. Актуальність, об'єкт і предмет наукового дослідження. Конкретизація проблеми дослідження. Мета і завдання наукового дослідження, їх логічний взаємозв'язок. Гіпотеза, наукова новизна і практичне значення наукової роботи. Наукова новизна і практична значущість в дослідженнях з психології.

Визначення методики та методів дослідження. Застосування системного підходу в наукових дослідженнях. Ефективність результатів наукових досліджень. Практичне впровадження результатів наукових досліджень.

Тема 4. Етапи психологічних досліджень

Етапи психологічних досліджень, вимоги до кожного з них. Визначення проблемної ситуації. Підготовчий етап. Теоретична та практична підготовка до дослідження. Етап збору фактичного матеріалу. Етап опрацювання результатів. Етап інтерпретації даних. Етап висновків. Класифікація методів та їх характеристика. Визначення проблемної ситуації. Визначення предмету та об'єкту дослідження.

Формулювання робочої гіпотези. Добір методів первинного збору даних. Уточнення предмету, гіпотези та перегляд добору методів. Проведення дослідження. Інтерпретація результатів. Висновки.

Тема 5. Теоретичні дослідження у психології

Теоретичні та експериментальні дослідження в психології. Теоретичні методи дослідження в психології: узагальнення, аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, ідеалізація, формалізація, аксіоматичний та системний методи, метод моделювання. Створення теоретичних моделей у психології. Операціоналізація понять у теоретичних дослідженнях. Визначення понять з множинним змістом, впровадження авторських термінів. Теоретичне значення дослідження. Формулювання назви теоретичної частини

роботи та її підрозділів: типові помилки. Особливості використання наукового стилю мовлення в науково-дослідній праці: вимоги до наукового стилю. Основні вимоги до реферування та цитування літератури. Поняття про авторські права.

Тема 6. Емпіричні дослідження у психології

Організація та проведення емпіричних наукових досліджень з психології

Емпірична частина дослідження. Методи здобуття емпіричного матеріалу. Види емпіричного дослідження. Основна і контрольна група досліджуваних. Пошуковий, підтверджуючий експеримент, пілотажне дослідження. Поняття про вибірку досліджуваних. Об'єм вибірки. Залежні і незалежні вибірки. Репрезентативність вибірки та її математичне обчислення. Поняття про надійність, валідність та стандартизацію методів та процедур дослідження. Адаптація та модифікація методик. Математичні процедури їх стандартизації та валідації. Математичні методи у психології. Використання математико-статистичних критеріїв для підтвердження надійності та репрезентативності результатів експериментального дослідження.

Тема 7. Вимоги і методичні рекомендації щодо написання і захисту магістерських робіт з психології

Загальні вимоги (структура, обсяг). Етапи роботи: вибір теми для магістерського дослідження, планування роботи, розробка наукового апарату). Аналіз літератури з обраної теми, розробка основної частини дослідження, формулювання загальних висновків, складання списку використаних джерел і оформлення додатків. Підготовка до захисту і захист магістерської роботи. Вимоги до оформлення магістерської роботи. Критерії оцінки магістерських робіт.

Тема 8. Підготовка до написання наукової роботи і накопичення наукової інформації.

Організація наукового дослідження. Сутність та основні етапи організації досліджень. Визначення проблеми та її конкретизація. Критерії вибору теми наукового дослідження, порядок її конкретизації і затвердження

Підготовка до написання роботи складання плану наукового дослідження. Попередня розробка теоретичних положень. Інформаційні бази наукових досліджень. Наукові документи і видання. Роль інформації в наукових дослідженнях та класифікація наукових документів. Якість інформації в науковому дослідженні. Бібліографічний пошук і вивчення літературних джерел.

Структура та призначення наукових документів. Вибір об'єкта обстеження та визначення системи показників, які підлягають збору в процесі спостереження. Організація збору і документальне оформлення інформації. Принципи збору інформаційного матеріалу. Склад і структура наукових матеріалів. Процес збору матеріалів. Характеристика релевантної, бібліографічної та основної інформації.

Організація роботи з науковою літературою. Раціональна організація праці наукового дослідника. Проблема економічної ефективності наукових досліджень.

Тема 9. Робота над рукописом наукової роботи.

Наукова проблема та обґрунтування теми дослідження. Бібліотека - інтелектуальний центр наукових досліджень. Структура і організація психологічної бібліографії. Композиція наукової роботи. Дослідна і завершальна стадії науково-дослідного процесу. Рубрикація тексту. Мова і стиль наукової роботи. Підготовка чорнового рукопису і виклад наукових матеріалів.

Плагіат та його ознаки. Етичні принципи дослідника. Професійно значущі особистісні якості вченого. Фактори підтримання високої працездатності. Психологічні особливості інтелектуальної праці. Раціональна організація праці дослідника.

Тема 10. Оформлення результатів психологічних досліджень у вигляді наукових робіт

Особливості представлення результатів науково-дослідної роботи. Форми викладу матеріалів дослідження та наукові видання: науковий реферат, наукова стаття, монографія, дисертація. Форми висвітлення підсумків наукової роботи. Тези доповіді на науковій

конференції. Усна передача інформації про результати наукових досліджень (колоквиум, симпозіум, конференція, наукова дискусія). Особливості підготовки наочного матеріалу для захисту результатів дослідження: комп'ютерні презентації, слайдові доповіді, стендові доповіді.

Тема 11. Особистість дослідника та організація праці у науковій діяльності.

Формування вченого як особистості та режим його праці. Виховання творчих здібностей. Мотиви наукової діяльності. Основні психологічні риси вченого. Працелюбність. Багатознання. Особиста ініціатива. Моральна відповідальність вченого.

Організація роботи в науковому колективі. Наукові колективи як особливі структури в науці. Наукові школи та їх роль у науці. Основні принципи управління науковим колективом. Особливості управління конфліктами в науковому колективі. Наукова організація та гігієна розумової праці. Підвищення якості наукових досліджень. Форми наукової комунікації вчених. Теоретичні положення підготовки публікації у міжнародних рецензованих виданнях. Структура наукових публікацій відповідно до вимог міжнародних наукометричних баз.

Розділ 8. Теоретико-методологічні проблеми психології

Тема 1. Теорія та методологія в науці

Теорія і методологія в складі наукового знання. Рівні методології. Філософський рівень методології. Загальнонауковий рівень методології.

Тема 2. Наука та наукове знання

Наукове та ненаукове знання. Структура сучасного наукового знання. Способи побудови та підтвердження наукових теорій. Закони у складі наукового знання. Знаково-символічні засоби науки.

Тема 3. Специфіка методології в психології

Особливості психологічного знання. Ненаукове психологічне знання та можливість психологічного знання як наукового. Структура психологічних теорій. Теоретичні та емпіричні методи в психології. Моделюючий підхід в теорії пізнання та психологічні гіпотези.

Тема 4. Основні теоретичні підходи в психології

Історія розвитку уявлень про наукове пізнання. Раціональна та емпірична психологія. Асоціативна психологія як один з перших напрямів. Психологічні теорії періоду відкритої кризи. Сучасне розуміння предмету та завдань психології.

Тема 5. Парадигми та дихотомії в психології

Поняття парадигми та наукової революції (за Т. Куном). Принцип фальсифікації гіпотез в теорії критичного реалізму К. Поппера. І. Лакатос та концепція внутрішньої єдності доказів та спростування. Старі дихотомії у сучасних наукових підходах. Постнекласична наука та її основні відмінності.

Тема 6. Конкретно-науковий рівень методології в психології

Психічні явища як предмет вивчення у психології. Етапи побудови психологічних теорій. Психіка в контексті різних підходів. Наукове пізнання психічних явищ. Форми психологічних знань. Проблема пояснення психічних явищ.

Тема 7. Принципи наукової психології

Відкритість системи принципів. Принцип детермінізму. Види детермінізму. Принцип активності та діяльнісний підхід. Принцип системності. Принцип розвитку.

Тема 8. Категорія відображення в психології

Категоріальний лад психології. Відображення з точки зору різних підходів. Системна природа психічного відображення. Рівні психічного відображення. Активність психічного відображення.

Тема 9. Категорія діяльності в психології

Загальна характеристика діяльності в психології. Діяльнісний підхід: основні напрямки досліджень. Структурний, процесуальний та функціональний аналіз діяльності. Соціальна природа діяльності та основні її види.

Тема 10. Мотивація як базова категорія психології

Поняття мотивації та мотиву в психології. Структура мотивації. Теорії мотивації. Мотивування та його методи.

Тема 11. Закони та проблеми в психології

Закони в психології. Основні проблеми психологічної науки. Психофізіологічна проблема. Психогностична проблема. Психомотиваційна проблема. Психопраксична проблема. Психосоціальна проблема.

ПЕРЕЛІК ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ПИТАНЬ

1. Основні етапи становлення групових форм психологічної роботи в історичному контексті.
2. Суть та характеристика поняття соціально-психологічного тренінгу.
3. Основні типи і види групових методів психологічної роботи
4. Переваги і недоліки групового методу психологічної роботи
5. Поняття групової динаміки в тренінгу
6. Цілі та завдання соціально-психологічного тренінгу
7. Основні принципи реалізації тренінгових методів
8. Фасилітація групової роботи. Основні відмінності від традиційної роботи в групі
9. Школи фасилітації: основні світові підходи до групової роботи
10. Базові навички та компетенції фасилітатора
11. Рефлексія та зворотній зв'язок від учасників групових форм психологічної роботи
12. Дизайн тренінгу та організація ефективної роботи
13. Особливості проведення інноваційних тренінгових технологій в цифровому просторі
14. Адаптація навчальних продуктів та групових процесів до онлайн-формату
15. Основні підходи до визначення поняття «коучинг»
16. Професійні стандарти коучингу
17. Особливості коучингового процесу
18. Мотивація до змін як основа коучингового процесу
19. Основні інструменти коучингу
20. Базові компетенції коуча
21. Кримінальна психологія у системі психології та правознавства.
22. Предмет і пріоритетні завдання кримінальної психології.
23. Зв'язок кримінальної психології з іншими науками.
24. Психологія особи злочинця. Поняття особистості злочинця і типологія злочинів.
25. Психологія особи злочинця .Типологія особистості злочинця .Типи , категорії і види злочинців.
26. Психологія кримінальної субкультури. Поняття і ознаки кримінальної субкультури.
27. Психологія кримінальної субкультури. Історичний аспект кримінальної субкультури.
28. Психологія кримінальної субкультури .Структура кримінальної субкультури.
29. Психологія кримінальної субкультури. Закони злочинного світу.
30. Психологія кримінальної субкультури . Ієрархія кримінального світу.
31. Психологія кримінальної субкультури. Татуювання як один із атрибутів кримінальної субкультури.
32. Психологія кримінальної субкультури. Атрибути кримінальної субкультури.
33. Психологія організованої злочинності. Поняття і характеристика організованої злочинності.
34. Психологія організованої злочинності .Види організованої злочинності.
35. Психологічна характеристика злочинності неповнолітніх.
36. Психологія неповнолітніх правопорушників. Негативні тенденції у сучасній злочинності неповнолітніх.
37. Психологія неповнолітніх правопорушників . Основні типи неповнолітніх злочинців неповнолітніх.
38. Психологія неповнолітніх правопорушників .Особливості детермінації злочинної поведінки неповнолітніх.
39. Психологія жіночої злочинності. Особливості жіночої злочинності.
40. Психологія жіночої злочинності. Детермінанти жіночої злочинності.
41. Дидактичні особливості викладання психологічних дисциплін у вищій школі
42. Основні принципи викладання психологічних дисциплін

43. Характеристика нормативних документів, що визначають зміст освіти за спеціальністю 053Психологія
44. Особливості використання словесних методів у процесі викладання психологічних дисциплін
45. Особливості використання наочних методів у процесі викладання психологічних дисциплін
46. Особливості використання практичних методів у процесі викладання психологічних дисциплін
47. Особливості використання інтерактивних методів у процесі викладання психологічних дисциплін
48. Особливості використання ігрових методів у процесі викладання психологічних дисциплін
49. Методика використання технічних засобів навчання у процесі викладання психологічних дисциплін
50. Методика підготовки і проведення лекції з психологічних дисциплін
51. Методика підготовки і проведення семінарських занять з психологічних дисциплін
52. Методика підготовки і проведення практичних занять з психологічних дисциплін
53. Методика підготовки і проведення лабораторних занять з психологічних дисциплін
54. Методика керівництва самостійною роботою студентів в процесі вивчення психологічних дисциплін
55. Методика проведення консультацій та індивідуальних занять з психологічних дисциплін
56. Методика організації навчальної та виробничої практики з психології
57. Методи і форми контролю знань, вмінь та навичок при вивченні психологічних дисциплін
58. Стили педагогічної діяльності викладача психологічних дисциплін
59. Педагогічні здібності викладача психологічних дисциплін
60. Складові педагогічної майстерності викладача психологічних дисциплін
61. Психологічне супроводження: мета, завдання, принципи, функції, основні напрями.
62. Класифікація методів психологічного забезпечення професійної діяльності
63. Рівні, зміст та вимоги психологічного забезпечення професійної діяльності фахівців.
64. Компоненти психологічного забезпечення професійної діяльності фахівця.
65. Соціально-психологічна характеристика стадій професійного становлення особистості
66. Поняття «професіоналізм», види та рівні професійної компетентності.
67. Профпридатність, її види та сутнісні характеристики.
68. Особливості психологічного забезпечення ефективної та безпечної діяльності спеціалістів.
69. Завдання професійно-психологічного відбору, методи та етапи психологічного обстеження
70. Загальна характеристика компонентів системи атестації кадрів
71. Особливості психологічного забезпечення діяльності в екстремальних умовах.
72. Шляхи та засоби збереження, підтримки і відновлення працездатності спеціалістів в екстремальних умовах.
73. Особливості психологічного супроводу підготовки спеціалістів.
74. Психологічне забезпечення переговорного процесу під час його проведення.
75. Тренінги саморегуляції в екстремальних умовах.
76. Зміст психологічного забезпечення спортивної діяльності.
77. Психодіагностика особистості спортсмена під час відбору, вивчення умов діяльності, тренувального процесу під час змагань.
78. Зміст роботи медичного психолога в психіатричних і психоневрологічних установах.
79. Принципи побудови й порядок проведення медико-психологічного дослідження.

80. Форми участі психолога в проведенні лікувально-відновлювальних заходів і психокорекційної роботи.
81. Історія розвитку психології організації
82. Сучасний стан організаційної психології
83. Види організаційних структур і їх психологічна характеристика
84. Соціально-психологічні процеси в організації
85. Соціокультурне середовище організації
86. Психологічний клімат організації
87. Конфлікти в організації
88. Зміни в організації та поняття організаційного розвитку
89. Динаміка організаційних змін і організаційного розвитку. Організаційно-культурний підхід
90. Модель розвитку організації через систему внутрішньофірмового навчання
91. Управління інноваціями в організації
92. Сутність і зміст управлінської діяльності
93. Психофізіологічні аспекти в діяльності керівника
94. Ціннісна регуляція поведінки персоналу організації
95. Адаптація співробітників в організації
96. Рольові конфлікти в організації, їх вирішення
97. Комунікація в командній роботі
98. Поняття організаційної культури
99. Ознаки психологічно "здорових" і "невротичних" організаційних культур
100. Імідж організації
101. Психологія вищої школи: предмет, завдання, зв'язок з іншими галузями психологічних знань.
102. Професійне становлення особистості студента як майбутнього фахівця з вищою освітою.
103. Психологічні ознаки студентського віку.
104. Навчально-професійна мотивація діяльності студента, чинники та механізми її формування.
105. Психологічна готовність до професійної діяльності, її компоненти.
106. Психологічний аналіз учіння студентів.
107. Основні напрями реалізації виховних функцій у вищому навчальному закладі та їх характеристика.
108. Студентська група та її соціально-психологічні особливості.
109. Соціально-психологічні особливості діяльності викладача вищої школи.
110. Психологічні особливості педагогічного спілкування викладача зі студентами.
111. Педагогічна майстерність та педагогічна техніка у професійній підготовці викладача.
112. Психологічні основи професіоналізму викладача вищої школи: спрямованість, мотивація, саморозвиток, самоактуалізація.
113. Педагогіка вищої школи в системі педагогічних наук, предмет та основні завдання.
114. Поняття про зміст освіти і його компоненти. Компетентнісний підхід в освіті як основа її реформування.
115. Методи навчання у вищій школі, підходи до їх класифікації.
116. Форми організації навчального процесу у вищих навчальних закладах.
117. Сучасні педагогічні технології в системі вищої освіти, їх класифікація.
118. Основні напрями діяльності викладача, його завдання, права та обов'язки.
119. Етика педагогічної діяльності викладача вищої школи.
120. Специфіка та особливості фахової підготовки майбутніх психологів у вищих навчальних закладах.
121. Психологічне пізнання як наукове пізнання.
122. Поняття методології. Вибір методологічної парадигми.
123. Формулювання проблем та визначення напрямку дослідження.

124. Підбір літератури психологічного дослідження. Пошук інформації в системі Internet
125. Представлення огляду літератури в науковому звіті.
126. Цитування у психологічному дослідженні.
127. Співвідношення об'єкта і предмета наукового дослідження.
128. Підходи до розуміння об'єкта і предмета в психології. Формулювання об'єкта і предмета дослідження.
129. Підбір групи досліджуваних для психологічного дослідження.
130. Мета, завдання дослідження та гіпотези.
131. Підбір методик для дослідження згідно з поставленою метою та сформульованими робочими гіпотезами.
132. Кількість та об'єм методик. Узгодженість методик.
133. Організація збору емпіричних даних. Інструкція для досліджуваних.
134. Якісний аналіз даних у психологічних дослідженнях.
135. Тези, доповіді (виступу) на конференції: види, обсяг, особливості подачі матеріалу.
136. Вимоги до написання статті.
137. Застосування законів формальної і діалектичної логіки в наукових дослідженнях.
138. Способи конспектування.
139. Оформлення посилань у науковій роботі.
140. Вимоги ДСТУ до оформлення науково-довідкового апарату (правила бібліографічного опису підручника, монографії, статті в науковому журналі).
141. Розкрити ознаки природничої парадигми.
142. Охарактеризувати процес і закономірності формування категоріального ладу.
143. Охарактеризувати гуманітарну парадигму в психології.
144. Розкрити методологічну функцію законів психології.
145. Розглянути закономірності розвитку науки: наукові відкриття, аномалії.
146. Визначити принципи сучасної психології.
147. Охарактеризувати категорію відображення в психології.
148. Охарактеризувати принцип детермінізму.
149. Охарактеризувати психогностичну, психомотиваційну та психорегулятивну проблеми.
150. Розкрити основну проблематику категорії дії.
151. Охарактеризувати культурно-історичну концепцію походження свідомості.
152. Розкрити принцип розвитку в психології.
153. Охарактеризувати категорію «образу» в психології.
154. Розкрити принцип детермінізму як причинної зумовленості поведінки.
155. Інтроективна психологія.
156. Аналітична психологія.
157. Когнітивна психологія
158. Біхевіоризм та необіхевіоризм.
159. Гештальтпсихологія.
160. Гуманістична психологія.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Розділ 1.Інноваційні тренінгові технології

Основна література

1. Федорчук В.М. Тренінг особистісного зростання. Навч. посіб. / В.М. Федорчук. – К.: центр учбової літератури, 2014. – 250 с.
2. Балахтар В.В Соціально-психологічний тренінг і маніпуляція. Навч. Посібник / В.В. Балахтар – Вижниця: Черемош, 2015. – 180 с.
3. Козлов Н. И. Лучшие психологические игры и упражнения /Н.И. Козлов – Екатеринбург: Изд. АРД ЛТД, 1997. – 144 с.
4. Нежинська О.О. Основи коучингу : навчальний посібник / О. О. Нежинська, В. М. Тименко. – Київ ; Харків: ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 2017. – 220 с.
5. Сучасні тренінгові технології для розвитку особистості: еко-тренінги. Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції(м. Умань, 14 травня 2020 року) / За заг. ред. Т.Д. Перепелюк / М-во освіти і науки України, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, ФСПО. Умань, 2020. – 107 с.
6. Фасилітування роботи у малих групах: практичний посібник для тренерів. – К., ФОП Демчинський О.В., 2017. – 32 с
7. Горбунова В.В. Етичні дилеми у практиці психологічної допомоги // Практична психологія та соціальна робота. – № 8. – 2008. – С. 3-5
8. Леухіна А. Зовсім не страшна книга. Про життя, смерть і все, що поміж ними. – Київ: Дух і Літера, 2020. – 368с.

Додаткова література

1. Управління людськими ресурсами. Англ <https://open.lib.umn.edu/humanresourcemanagement/front-matter/publisher-information/>
2. Навчання під керівництвом інструктора проти цифрового підходу. Англ <https://www.edgepointlearning.com/blog/Instructor-led-Training-vs-eLearning/>
3. 10 найкращих видів та методів навчання працівників. Англ. <https://www.edgepointlearning.com/blog/top-10-types-of-employee-training/>
4. Види тренінгу залежно від місця їх проведення. Англ <https://www.bbc.co.uk/bitesize/guides/zhrhbdm/revision/2>
5. Я хочу бути тренером. Укр <https://core.ac.uk/download/pdf/153580487.pdf>
6. Типи тренінгу. Презентація. Англ <https://www.slideshare.net/tanujpoddar/types-of-training>
7. Методи тренінгової роботи. Презентація. Укр <https://naurok.com.ua/prezentaciya-metodi-treningovo-roboti-175757.html>
8. Групова динаміка і її роль у процесі тренінгової роботи. https://pidru4niki.com/90428/sotsiologiya/grupova_dinamika_rol_protsezi_treningovoyi_roboti
9. Соціально психологічний тренінг і маніпуляція. Балахтар В.В. Укр. https://pidru4niki.com/90374/sotsiologiya/sotsialno-psihologichnii_trening_i_manipulyatsiya
10. Як створити ефективну тренінгову програму. Англ . <https://www.vectorsolutions.com/resources/blogs/how-to-create-an-effective-training-program-8-steps-to-success/>
11. Сучасні тренінгові технології для розвитку особистості: еко-тренінги https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u279/zbirnik_14.05.2020.pdf
12. Програма «Нове правосуддя» <https://newjustice.org.ua/uk/lib/vidannya/#library-9653>

Розділ 2. Психологія злочинного світу

Основна література

1. Андросюк В.Г. Юридична психологія. / В.Г.Андросюк, Л.І.Казміренко, Я.Ю.Кондратьєва - К.: Видавничий дім, 2000.- 351 с.
2. Бандурка А. М. Юридическая психология: Учебник / А.М.Бандурка, С.П.Бочарова, Е.В.Землянская - Х., 2001. - 685 с.
3. Бедь М.М. Юридична психологія / М.М.Бедь. - К.: Каравела , Л.: Новий світ - 2000; Магнолія плюс, 2003.- 376 с.
4. Бочелюк В. Й. Юридична психологія. Навч. посіб./ В. Й. Бочелюк – К.: Центр навчальної літератури, 2017. – 334 с.
5. Бочелюк В. Й. Кримінально-виконавча психологія / В. Й. Бочелюк, Т. А. Денисова. – Х.: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. – 630 с.
6. Будіянський М. Ф. Кримінальна психологія. Навчальний посібник / М. Ф. Будіянський. – К.: Феникс, 2011. – 382 с.
7. Дэвид Кантер. Криминальная психология, пер. с англ. / Дэвид Кантер. – Х.: Гуманитарный центр, 2021. – 368 с.
8. Еникеев М. И. Юридическая психология: с основами общей и социальной психологии: учебник / М. И. Еникеев. – М.: Норма: ИНФРА-М, 2018. – 640 с.
9. Еникеев М. И. Юридическая психология. Учебник / М. И. Еникеев. – М.: Норма: ИНФРА-М, 2018. – 512 с.
10. Кацавець Р. С. Кримінальна психологія: Навчальний посібник / Р. С. Кацавець. – К.: Алерта, 2018. – 122 с.
11. Кацавець Р. С. Основи правової культури юриста. Навчальний посібник / Р. С. Кацавець. – К.: 2017. – 135 с.
12. Кацавець Р. С. Професійна етика юриста. Навчальний посібник / Р. С. Кацавець. – К.: 2016. – 150 с.
13. Кацавець Р. С. Юридична психологія. Навч. посіб. 2-ге вид., доповн. / Р. С. Кацавець. – К.: Алерта, 2019. – 150 с.
14. Кацавець Р. С. Юридична деонтологія. Навчальний посібник / Р. С. Кацавець. – К.: 2014. – 126 с.
15. Коновалова В.О. Юридична психологія. Академічний курс / В.О. Коновалова, В.Ю. Шепітько.- К.: Видавничий дім, 2004.- 421 с.
16. Коновалова В. О. Юридична психологія : посіб. для підгот. до іспиту / В. О. Коновалова, В. Ю. Шепітько - Харків : Право, 2019. - 192 с.
17. Криминальная психология. Курс лекций / О. Д. Ситковская, М. С. Андрианов, М. В. Кроз, Н. А. Рагинова. – М.: Проспект, 2016. – 153 с.
18. Криминологія і профілактика злочинів: Курс лекцій (Особлива частина) / Александров Ю.А., Гаврилишин А.П., Гринчак В.М., Джужа О.М., Лихолоб В.Г. - К., 2000. - 201 с.
19. Мухіна Г. В. Юридична психологія: навчально-методичний посібник / Г. В. Мухіна. – К.: Дакор, 2019. – 236 с.
20. Николаева Е. Ю. Юридическая психология: учеб. пособие / Е. Ю. Николаева, М. Ю. Плетнев. – М.: РИОР: ИНФРА-М, 2018. – 94 с.
21. Романов В. В. Юридическая психология. Хрестоматия: учебное пособие для академического бакалавриата / В. В. Романов, Л. Н. Котлярова. – М.: Издательство Юрайт, 2019. – 471 с.
22. Самойлов О. Є. Юридична психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Є. Самойлов, М. С. Корольчук та ін. – К., 2015. – 432 с.
23. Сорокотягин И. Н. Юридическая психология 4-е изд., пер. и доп. Учебник и практикум для бакалавриата и специалитета / И. Н. Сорокотягин, Д. А. Сорокотягина. – М.: Издательство Юрайт, 2019. – 360 с.

24. Сорокотягин И. Н. Юридическая психология: учебное пособие / И. Н. Сорокотягин. – М.: Дашков и К°, 2017. – 224 с.
25. Сорокотягин И.Н. Юридическая психология: учебник и практикум. / Сорокотягин И.Н., Сорокотягина Д.А. - 4-е изд., перераб. - М.: Издательство Юрайт, 2016. - 360 с.
26. Тазин И.И. Криминальная психология: учебное пособие / И.И. Тазин. – Томск: издательство ТГПУ, 2012. – 200 с.
27. Усиевич А. Р. Юридическая психология. Учебник / А. Р. Усиевич. – М.: Юстиция, 2020. – 296 с.
28. Фурманов И. А. Юридическая психология. Хрестоматия / И. А. Фурманов, И. Е. Метлицкий. – М.: БГУ, 2018. – 270 с.
29. Шевченко А. М. Юридическая психология: учеб. пособие / А. М. Шевченко, С. И. Самыгин, П. С. Самыгин. – М.: ИЦ РИОР: НИЦ ИНФРА-М, 2019. – 270 с.
30. Шепітько В. Ю. Юридична психологія: підручник. 3-тє вид., переробл. і допов. / В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова. – Х.: Право, 2019. – 288 с.
31. Юридична психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.Є. Самойлов, М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, С.М. Миронець, Г.М. Ржевський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 432 с.
32. Юридична психологія : підручник / В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – 3-тє вид., перероб. і допов. – Харків: Право, 2019. – 285с.

Допоміжна література

1. Антонян Ю.М. Серийные сексуальное убийства. Уч. Пособие / Ю.М.Антонян , В.А. Верещагин и др. – М.: 1997.- 203 с.
2. Багмет А.М. Квалификация и расследование преступлений, связанных с сексуальным насилием. / Багмет А.М., Бычков В.В. - М.: Юрлитинформ, 2017. - 368 с.
3. Гарькавец С. О. Проблема віктимності особистості та її психологічні класифікації / С. О. Гарькавец // Теоретичні і прикладні проблеми психології. - 2019. - № 2. - С. 79-90.
4. Гребенюк М.О. Історія психологічного дослідження поняття агресії / Актуальні проблеми юридичної психології: зб. Матеріалів Наук.-практ. конф. (Київ, 24 квіт. 2015 р.). – К.: Нац.акад.внутр.справ, 2015. – 252 с., С.85-88.
5. Гумін О. М. Жертва кримінальної насильницької поведінки: віктимологічна характеристика особи / О. М. Гумін, І. М. Зубач // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. - 2015. - № 825. - С. 315-322.
6. Єрмакова Н. О. Психологічні особливості маніпулювання свідомістю як властивості кримінальної субкультури / Н. О. Єрмакова, А. Є. Мережкіна // Молодий вчений. - 2017. - № 4. - С. 236-241.
7. Дубягин В. Следующая жертва – ты. Азбука безопасности / В. Дубягин . - М., 1995. - 162 с.
8. Дуглас Д. Я – серийный убийца. Откровения великих маньяков. / Д. Дуглас, М. Нокс - М.: Алгоритм, 2017. - 336 с.
9. Зякун А.І. Методологічні основи юридичної психології як науки / А.І. Зякун, Р.О. Дегтяр // Правові горизонти. - 2017. - Вип. 6(19). - С. 7-10.
10. Крюкова Е.С. Серийные убийства. / Е.С. Крюкова - М.: РУСАЙНС, 2017. - 284 с.
11. Ломброзо Ч. Женщина преступница и проститутка / Ч. Ломброзо, Г. Ферреро – Ставрополь, 1991. - 224 с.
12. Медведєв В.С. Кримінально-психологічна характеристика умисного серійного вбивці / Медведєв В.С., Левенець О.А. // Юридична психологія. – Випуск №1 (18). – 2016. – С. 151-160.
13. Медведєв В.С. Психологія злочинної діяльності.: навч. посіб. / В.С. Медведєв - К., 2012.
14. Михайлишин У.Б. Особливості емоційних станів неповнолітніх з делінквентними формами поведінки: монографія. / У.Б. Михайлишин – К.: ФОП О.С. Ліпкан, 2013. – 224 с.

15. Михайлишин У.Б. Психологія злочинного світу: методичні рекомендації щодо проведення практичних занять із дисципліни «Психологія злочинного світу» / Михайлишин У.Б. – Ужгород, 2018.– 20 с.

16. Михайлишин У.Б. Психологічні особливості поведінки підлітків-делінквентів / Михайлишин У.Б. // Матеріали III наук.-практ.конф., Соціально-психологічне забезпечення правоохоронної діяльності: теоретичні та прикладні аспекти, 18 березня 2011 р., м.Харків.- Х.: Харк. нац. ун-т внутр.справ МВС України, 2011. – С. 227-280.

17. Михайлишин У.Б. Особливості розвитку підлітка-делінквента / Михайлишин У.Б. // Соціологія у правоохоронній діяльності: теоретичні та прикладні аспекти: матеріали наук.-практ. конф., 30 березня 2011 р., м. Харків.- Х.: ХНУВС, 2011. – С. 86-91.

18. Михайлишин У.Б. Особливості емоційно-вольової регуляції підлітків з делінквентною формою поведінки / Михайлишин У.Б. // Психолого-педагогічні проблеми в освітньому процесі: зб. наук. ст. матеріалів I Міжвузівської наук.-практ. конф., 7-8 жовтня 2011 р., м.Харків.- Х. : ХНПУ , ХОГОКЗ, 2011. – С. 170-174.

19. Михайлишин У.Б. Агресивність делінквентних підлітків / Михайлишин У.Б. // Актуальні проблеми сучасної психології та педагогіки вищих навчальних закладів МВС України : матеріали “круглого столу” ,11 листопада 2011 р., м.Харків.- Х. : ХНУВС, 2011. – С. 268-271.

20. Михайлишин У.Б. Аналіз особливостей розвитку девіантної поведінки підлітків / Михайлишин У.Б. // 36. наук. праць. Проблеми екстремальної та кризової психології. – вип. 9. – Харків : УНЦЗУ , 2011. – С. 191-199.

21. Михайлишин У.Б. Особливості ціннісних орієнтацій неповнолітніх осіб із девіаціями поведінки / Михайлишин У.Б. // 36. наук. праць. Проблеми екстремальної та кризової психології . – вип. 10. – Харків : УНЦЗУ , 2011. – С. 54-58.

22. Михайлишин У.Б. Особливості правової соціалізації неповнолітнього делінквента на II конференцію молодих науковців/ Михайлишин У.Б. // “Соціологія – соціальна робота – регулювання соціальних проблем”, 16-17 березня 2012 р., м.Львів. - Львів : Акад. сухоп. Військ, 2012. – С. 82-84.

23. Михайлишин У.Б. Особливості ціннісних орієнтацій неповнолітніх правопорушників / Михайлишин У.Б. // Вісник Нац. ун-ту оборони України. 36. наук. праць. – К. : НУОУ , 2012. – Вип. 2 (27). – С. 207-212.

24. Михайлишин У.Б. Психологічна характеристика агресивних протиправних дій неповнолітніх / Михайлишин У.Б. // Сб. науч. трудов. Материалы Первой Международной научно-практической конференции 23 марта 2012 года/ Под общ. Ред. В.В. Сулицкого. – Горловка, 2012. – С. 46-51.

25. Михайлишин У.Б. Вплив суспільних та особистісних чинників на агресивність делінквентних підлітків / Михайлишин У.Б. // Вісник Нац. ун-ту оборони України. 36. наук. праць. – К.: НУОУ, 2012. – Вип. 4 (29). – С. 198-205.

26. Михайлишин У.Б. До проблеми правової соціалізації неповнолітніх делінквентів У.Б. Михайлишин // Бочаровські читання: матеріали науково-практичної конференції , (Харків, 29 березня 2013 року). - Харків : ХНУС , 2013. - С. 127-129.

27. Михайлишин У.Б. Особливості проявів тривожності неповнолітніх делінквентів / Михайлишин У.Б. // 36. наук. праць. Проблеми екстремальної та кризової психології. – Вип. 13. – Харків: УНЦЗУ, 2013. –С 186-196.

28. Михайлишин У.Б. Детермінанти розвитку негативних емоційних станів, що сприяють делінквентним формам поведінки неповнолітніх / Михайлишин У.Б. // Освіта регіону: Політологія, Психологія, Комунікації: Університет “Україна”, 2013. – Вип. 4 (34). – С. 268-274.

29. Михайлишин У.Б. Мотивація як фактор професійного росту працівників органів внутрішніх справ / Михайлишин У.Б. // Актуальні проблеми сучасної психології та педагогіки вищих навчальних закладів МВС України: Матеріали наук.-практ.конф., (Харків, 14 березня 2014 р.) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х.: ХНУВС, 2014. С. 60-63.

30. Михайлишин У.Б. Емоційний стан як системоутворюючий чинник поведінки неповнолітнього делінквента / Михайлишин У.Б. // Теоретичні та прикладні проблеми психології: Зб. наук. праць. – Луганськ: Вид-во Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля, 2014. – №.1 (33). – С. 246-253.

31. Михайлишин У.Б. Саморегуляція психічних станів у працівників органів внутрішніх справ / У.Б.Михайлишин // Гуманітарний вісник ДВН “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди” –Вип. 31.– К.: Гносис, 2014. – С. 107-113.

32. Михайлишин У.Б. Особливості саморегуляції психічних станів працівників органів внутрішніх справ / Михайлишин У.Б., Токарева В.А. // Теоретичні та прикладні проблеми психології: Зб. наук. праць. – Луганськ: Вид-во Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля, 2014. – Вип. 2 (34). – С. 195 – 202.

33. Михайлишин У.Б. Особливості розвитку емоційно - вольової сфери працівників органів внутрішніх справ / Михайлишин У.Б. // Теоретичні та прикладні проблеми психології: Зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля.- Луганськ: Вид-во Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля, 2014. – №.3 (35). – С. 231-241 .

34. Михайлишин У.Б. Прояви професійної деформації працівників міліції / Михайлишин У.Б. // Теоретичні та прикладні проблеми психології: Зб. наук. праць. - Северодонецк: Вид-во Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля, 2015. – Вип.1 (36). – С. 275-286.

35. Михайлишин У.Б. Розвиток професійного стресу у працівників органів внутрішніх справ / Михайлишин У.Б. // Актуальні проблеми сучасної психології та педагогіки вищих навчальних закладів МВС України: Матеріали наук.-практ.конф., (Харків, 16 квітня 2015 р.) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х.: ХНУВС, 2015. - С. 43-46.

36. Михайлишин У.Б. Професійний стрес працівників органів внутрішніх справ / Михайлишин У.Б. // Теоретичні та прикладні проблеми психології: Зб. наук. праць. - Северодонецк: Вид-во Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля, 2015. – Вип.2 (37). – С. 260-267.

37. Михайлишин У.Б. До питання формування системи цінностей майбутніх правоохоронців / Михайлишин У.Б. // Актуальні проблеми сучасної психології та педагогіки вищих навчальних закладів МВС України: Матеріали наук.-практ.конф., (Харків, 5 квітня 2016р.) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х.: ХНУВС, 2016. - С. 57-58.

38. Михайлишин У.Б. Фактори формування адиктивної поведінки особистості / Михайлишин У.Б., Шмідзен І.Ю. // Актуальні проблеми психології особистості та міжособистісних відносин. Матеріали X Міжнародної наукової практичної конференції, 23 квітня 2018 р., м. Кам'янець-Подільський / за ред. С.Д.Максименка, Л.А.Онуфрієвої . – Кам'янець – Подільський :Аксіома , 2018. – С.105-108.

39. Михайлишин У.Б. Теоретико- методологічне дослідження детермінант виникнення адиктивної поведінки у студентів / У.Б. Михайлишин // Проблеми сучасної психології : зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка ; Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України / За наук. ред. С.Д. Максименка, Л.А. Онуфрієвої. – Вип. 41. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2018. – С. 176-187.

40. Mykhaylyshyn U.B. Influence of temperament on the formation of addictive behaviour of students // Mykhaylyshyn U.B., Iryna Schmidzen // Evropská věda: European science Scientific journal. – 2018. – № 5.- P. 154-162.

41. Михайлишин У.Б. Психологічні особливості адиктивної поведінки студентів // Михайлишин У.Б., Шмідзен І.Ю. Теоретичні і прикладні проблеми психології : зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – Северодонецьк : Вид-во СХУ ім. В. Даля. 2019– № 3(47). – С.110-119.

42. Михайлишин У.Б. Теоретичний аналіз проблеми впливу конформізму на виникнення адиктивної поведінки студентів // Михайлишин У.Б., Шмідзен І.Ю. Теоретичні і прикладні проблеми психології : зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – Сєвєродонецьк : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2019. – № 1(48). – С.143-149.

43. Михайлишин У.Б. Мотиваційний компонент психологічної готовності правоохоронців до екстремальної діяльності / Михайлишин У.Б. // Вісник національного університету оборони України. Збірник наукових праць. 2019. Вип. 1. (51). – С.93-100.

44. Михайлишин У.Б. Теоретичний аналіз проблеми взаємозв'язку девіантної поведінки та креативності / Михайлишин У.Б., Шмідзен І.Ю. // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – 2019. – Том. XI: Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. – Випуск 19. – С. 307-319

45. Михайлишин У.Б. Психологічні особливості девіантної поведінки підлітків у сім'ях із різними стилями виховання // Михайлишин У.Б., Теоретичні і прикладні проблеми психології : зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – Сєвєродонецьк : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2020. – №1 (51)- С.152-167.

46. Михайлишин У.Б. Роль основних компонентів особистості у процесі делінквентної поведінки / Михайлишин У.Б. // Scientific Collection «InterConf», (45): with the Proceedings of the 3th International Scientific and Practical Conference «Scientific Community: Interdisciplinary Research» (March 16-18, 2021). Hamburg, Germany: Busse Verlag GmbH, 2021. – p. 165-169.

47. Mykhaylyshyn U. Особливості мотиваційної сфери неповнолітніх правопорушників / Mykhaylyshyn U. // The 12th International scientific and practical conference «The world of science and innovation» (July 1-3, 2021) Cognum Publishing House, London, United Kingdom. 2021. – P. 238-242

48. Михайлишин У.Б. Вплив акцентуацій характеру на агресивну поведінку підлітків / Михайлишин У. Б., Ільїна В.М. // Теоретичні і прикладні проблеми психології : зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – Сєвєродонецьк : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2021. – №2(55) – С.83-100.

49. Сєдих К.В. Делінквентний підліток: навчальний посібник із психопрофілактики, діагностики та корекції протиправної поведінки підлітків для студентів психологічних, педагогічних, соціальних, юридичних спеціальностей та інтернів-психіатрів / К.В. Сєдих, В.М. Моргун. – 3-є вид. – Київ: ВИДАВНИЧИЙ ДІМ «Слово», 2019. – 272 с.

50. Супрун Т.М. Психологічні особливості злочинності неповнолітніх / О.М. Гулько, Т.М. Супрун // Проблеми боротьби зі злочинністю в умовах трансформації сучасного суспільства : зб. тез доп. Міжн. наук.-практ. конференції, 4 листопада 2016 р., Вінниця ; Держ. фіскальна служба України, Ун-т Держ. фіскальної служби України. - Вінниця : Нілан-ЛТД, 2016. - С. 130-136.

51. Франкл В. Человек в поисках смысла: сборник: пер. с англ. и нем. / В. Франкл . - М.: Прогресс, 1990 - 368 с.

52. Хабаров А. И. Тюрма и зона / А.И.Хабаров . - М.: Центрполиграф, 1997. - 396 с.

Розділ 3. Методика викладання психологічних дисциплін та педмайстерність

Основна література

1. Байєр О. О. Методика викладання психології: навч. посіб. Дніпропетровськ: ДНУ, 2016. 28 с.
2. Білоус В.Т., Горюнова Л.І., Цимбалюк А.В., Цимбалюк С.Я. Основи організації та методики викладання у вищій школі: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. 146 с.

3. Власова О. І. Методика викладання психології: підручник. Київ: Геопринт, 2011. 340 с.
4. Давидюк Н. М. Методика викладання психології: навч. посіб. Чернівці: Технодрук, 2006. 236 с.
5. Двіжона О. В., Руснак І. С. Методика викладання психології: навч. посіб. Чернівці: Руга, 2006. 231 с.
6. Жуков С. М., Самойлов В. В. Викладання психологічних дисциплін у сучасних навчальних закладах: навч. посіб. Артемівськ: ДонУЕП, 2015. 435с.
7. Каплінський В. В. Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. 224 с.
8. Методика викладання у вищій школі: навч. посібник / Ю. Ю. Бойко-Бузіль, С. Л. Горбаченко та ін. Київ: Атіка, 2012. 272с.
9. Методика викладання психології у вищій школі: курс лекцій / уклад. Т.Д.Щербан, С.І. Алмаші. Мукачево: МДУ, 2017. 53 с.
10. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 232 с.
11. Освітні технології : навчально-методичний посібник / за ред. О. М. Пехоти. – Київ : А.С.К. 2001. 256 с.
12. Прокопенко І. Ф., Євдокімов В.І. Педагогічні технології : навч. посібник. Харків : Колегіум, 2005. 224 с.
13. Педагогічна майстерність: підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; за ред. І. А. Зязюна. Київ: Вища школа, 1997. 349 с.
14. Педагогічні технології в неперервній освіті: монографія / С.О.Сисоєва, М.Алексюк, П.М.Воловик, О.І.Кульчицька та ін.; за ред. С.О.Сисоєвої. Київ: Віпол, 2001. 502 с.
15. Теорія і методика викладання в вищій школі: конспект лекцій / уклад. І. О. Казак. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2018. 116 с.

Допоміжна література

1. Власова О.І. Педагогічна психологія: навч. посіб. Київ: Либідь, 2013. 480 с.
2. Кудіна В. В., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: курс лекцій. Київ: КСУ, 2004. 176 с.
3. Мороз О. Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи: навчальний посібник / за заг. ред. О. Г. Мороза. Київ: НПУ, 2003. - 267 с.
4. Подоляк Л. Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: навч. посіб. для магістрантів і аспірантів. Київ: ТОВ «Філ- студія», 2006. 320 с.
5. Щербан Т. Д. Психологія навчального спілкування: монографія. Київ: Міленіум, 2004. 345 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Наукова бібліотека Ужгородського Національного університету – <http://www.lib.uzhnu.edu.ua/>
2. Закарпатська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Ф. Потушняка.- <http://www.biblioteka.uz.ua/>
3. Національна бібліотека України ім. В. Вернадського - <http://www.nbuv.gov.ua>
4. Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого <http://nplu.org/>
5. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О.Сухомлинського - <http://www.library.edu-ua.net>
6. Наукова бібліотека Мукачівського державного університету – <https://msu.edu.ua/library/>
7. Мукачівська міська централізована бібліотека, ім. О.Духновича - <http://www.muklib.mk.uz.ua/>

Розділ 4. Психологічне забезпечення професійної діяльності в звичайних та екстремальних умовах

Основна література

1. Корольчук М.С. Теорія і практика професійного психологічного відбору : Навч. посіб. для слухачів та студ. ВНЗ / М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк. – К.: Ніка-Центр, 2012. – 532с.
2. М.С. Корольчук, Крайнюк В.М., Марченко В.М. Психологія: схеми, опорні конспекти, методика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. М.С. Корольчука. - К. : Ельга, Ніка-Центр, 2010. - 320 с.
3. Психологія праці у звичайних та екстремальних умовах : навч. посіб. / М.С. Корольчука, В.М. Крайнюк, С.М. Миронець, Г.М. Ржевський та ін. - К. : Київ. нац. торг.-екон. Ун-т, 2015. - 652 с.
4. Психологія праці та професійної підготовки особистості: Навч. посібник / За ред. П.С. Перепелиці, В.В. Рибалки. – Хмельницький: ТУП, 2001. – 125 с.
5. Практична психологія : навч. посіб. / М.С. Корольчука, В.М. Крайнюк, Г.М. Ржевський та ін.. - К. : Київ. нац. торг.-екон. Ун-т, 2014. - 728 с.

Допоміжна література

1. Воронова В. І. Психологія спорту: навч. посіб. - 3-тє вид., без змін / В. І. Волкова. – К. : Олімп. л-ра, 2017. – 272 с.
2. Корольчук М.С. Психофізіологія діяльності: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2012. – 400 с.
3. Корольчук М.С., Крайнюк В.М., Косенко А.Ф., Кочергіна Т.І. Психологічне забезпечення психічного і фізичного здоров'я. – К.: ІНКОС, 2012. – 272 с.
4. Максименко С.Д. Медична психологія: Підручник / С. Д. Максименко, І. А. Коваль, К. С. Максименко, М. В. Папуча – Вінниця: «Нова книга», 2008. – 520с.
5. Особистісно-професійне зростання: психологічні тренінги: навч.-метод. посіб. / за ред.: Л.В. Долинської, О.В. Теремчук. – К. : Каравела, 2018. -560с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Інститут психології АПН України. Електронний доступ: <http://www.psy-science.com.ua>
2. Віртуальна бібліотека. Електронний доступ: <http://libraryonline.ru/category/psixologiya>
3. Світ Психології. Електронний доступ: <http://www.psy.net.ru>
4. Словник термінів. Електронний доступ: <http://mirpjar.com/publ/58-1-0-241>
5. Факультет соціології та психології КНУ ім. Тараса Шевченка. Електронний доступ: <http://www.soclife.univ.kiev.ua>
6. Центр практичної психології «Псі-Фактор». Електронний доступ: <http://psyfactor.org>

Розділ 5. Психологія організації

Основна література

1. Адизес И. К. Стили менеджмента – эффективные и неэффективные / Адизес И. К. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2009. – 199 с.
2. Анцупов А. Я. Конфликтология : учебник / А. Я. Анцупов, А. И. Шипилов. – [3-е изд.]. – СПб. : Питер, 2008. – 496 с.
3. Бандурка А. М. Психология управления / Бандурка А. М., Бочарова С. П., Землянская Е. В. – Харьков : Фортуна-Пресс, 1998. – 464 с.
4. Березовська Л.І. Психологія діяльності. У 2 кн. Кн.1. Психологія праці як складова частина психології діяльності.: Навч.-методичний посібник. / Л.І. Березовська, О.С. Юрков. – Мукачево: МДУ, 2014. – с.10 – 23.

5. Истратова О.Н. Справочник психолога-консультанта организации / О.Н.Истратова, Т.В.Эксакусто. – Изд. 2-е. – Ростов н/Д: Феникс, 2007. – 638с.
6. Карамушка Л.Н. Психология управления: Учеб. пособ. / Л.Н.Карамушка – К. : Миллениум, 2003. – 344с.
7. Карпов А.В. Психология менеджмента: Учеб. пособ. / А.В.Карпов. – М.: Гардарики, 2005. – 584с.
8. Кулінич І. Психологія управління: Навч. посіб. / І.Кулінич. – К. : Вид-во «Знання», 2008. – 292с.
9. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління. Навчальний посібник. / Л.Е. Орбан-Лембрик. – К: Академвидав, 2010. - 544 с.
10. Савельева В.С. Психологія управління: Навчальний посібник. / В.С. Савельева . – К.: В.Д. Професіонал, 2005. – с.6 -17.
11. Стадник В.В. Менеджмент: Підручник. Вид 2-ге. вип. доп. / В.В. Стадник, М.А. Йохна. – К.: Академвидав, 2007. – с.8 -26.
12. Цимбалюк І.М. Психологія управління: Навч. посіб. / І.М.Цимбалюк. – К. : Професіонал, 2008. – 624с.

Допоміжна література

1. Аксёненко Ю.Н. Социология и психология управления / Ю.Н.Аксёненко, В.Н.Каспарян, С.И.Самохин, О.И.Суханов. – Ростов н/Дону. : Изд-во ФЕНИКС, 2001. – 512с.
2. Андреева Г.М. Социальная психология /ГМ Андреева _ М.: Учеб. для высших учебных заведений. – 6-е изд. испр. и доп. / Г.М.Андреева. – М. : Аспект-Пресс, 2010. – 368с.
3. Аникин Б.А. Высокий менеджмент для руководителя: Учеб. пособ. /Б.А.Аникин. - М. : ИНФРА-М, 2000. - 136с.
4. Бардиер Г. Бизнес-психология. /Г.Бардиер - М.: Генезис, 2002. –412 с.
5. Барнард Ч. Функции руководителя / Ч.Барнард. – Челябинск : Социум, 2009. – 333с.
6. Бороздина Г. Психология делового общения: Учеб. пособ. 2-е изд. / Г.Бороздина. – М. : Инфра-М, 2008. – 295с.
7. Вересов Н.Н. Психология управления: Учеб. пособ. / Н.Н.Вересов. – М. : Издательство МОДЭК, 2001. – 224с.
8. Волкогонова О. Управленческая психология / О.Волкогонова. - М. : ИнфраМ, 2008. –312с.
9. Евтихов О.В. Психология управления персоналом: теория и практика /О.В.Евтихов. - СПб.: Речь, 2010. – 319с.
10. Ильин Е.Н. Мотивация и мотивы / Е.Н.Ильин. – СПб. : Питер, 2000. – 512с.
11. Практикум по возрастной психологии / Под ред. Л.А. Головей, Е.Ф. Рыбалко. СПб.: Речь, 2001. – 688 с.
12. Рамедик Д.М. Управленческая психология / Д.М.Рамедик. – М. : Изд-во ИНФРА-М, 2006. – 256с.
13. Реддин Б. Дж. Тесты для менеджеров. - Ростов н/Д: Феникс, 1997.-288 с.
14. Рогов Е. Психология группы: Учеб. пособ. / Е.Рогов – М. : Владос, 2007. – 430с.
15. Тонаев В. Практическая психология управления: Типология на работе и дома: Изд. 3, перераб. и доп. / В.Тонаев, И.Карнаух. – М. : Изд-во Феникс, 2010. – 476с.
16. Туленков М.В. Сучасні теорії менеджменту: Навч. посіб. / М.В.Туленков. – К. : Каравелла, 2007. – 304с.
17. Херцберг Ф. Мотивация в работе / Ф.Херцберг. – М. : Вершина, 2007. – 207с.
18. Чередниченко И.П., Психология управления / И.П.Чередниченко, Тельных Н.В. – Ростов на Дону, Феникс, 2004. – 608с.
19. Шейнов В. Искусство управлять людьми / В.Шейнов. – М. : Издательство АСТ, 2005. – 511с.

Розділ 6. Психологія та педагогіка вищої школи

Основна література

1. Закон України «Про освіту» URL: vzn.org.ua/zakonodavstvo/osvitu.
2. Закон України «Про вищу освіту» від 09.08.2019 № 1556-VII. Підстава – 2745-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Концепція розвитку педагогічної освіти: Затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 16 липня 2018 р. № 776.
4. Концепція національної системи кваліфікацій. К., 2013.
5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25 червня 2013 р. № 344.
6. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій України: Постанова КМ України N1341 від 23.11.2011 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/1326289476970265/page5>
7. Про затвердження Положення про державний вищий заклад освіти : Постанова Кабінету Міністрів України N 1074 від 5.09.1996 р.
8. Стандарт вищої освіти України: другий (магістерський) рівень, галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальність 053 «Психологія». Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 564.
9. Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» від 25 червня 2013 року.
10. Вейланде Л.В.-В. Педагогіка і психологія вищої школи. Практикум. О.: ОНУ, 2018. 122 с.
11. Барановська Л.В. Педагогіка та психологія вищої школи: навч. посіб. К.: НАУ, 2015. 240 с.
12. Виноградова В.Є., Юрченко В.І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти: навч. посіб. К.: Каравела, 2018. 296 с.
13. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. Підручник за модульно-рейтинг. системою навчання. 2-ге вид. Київ: Центр учб. літ., 2018.
14. Головенкін В.П. Педагогіка вищої школи: підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.
15. Компетентнісний підхід у вищій освіті: світовий досвід / Укл. Антонюк Л.Л., Василькова Н.В. та ін. К.: КНЕУ імені Вадима Гетьмана, 2016. 61 с.
16. Мешко О.І. Психологія вищої школи: навчальний посібник. Тернопіль: «Вектор», 2018. 196 с.
17. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрантів і аспірантів. К.: ТОВ «Філ-студія», 2006. 320 с.
18. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Підручник. 2-ге вид. / Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. К.: Каравела, 2008. 352 с.
19. Психологія вищої школи : підручник / О. І. Власова, В. А. Семиченко, С. Ю. Пащенко, Я. Г. Невідома / за ред. О. І. Власової. К. : ВПЦ "Київський університет", 2015. 405 с.
20. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. Вид. 2-е. К.: Академвидав, 2014. 456 с.

Допоміжна література

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник для студ. вищ. навч. закл. 3-тє вид., випр. Київ : Академвидав, 2015. 304 с.
2. Зайченко І.В., Теслюк В.М., Каленський А.А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи : підручник / За ред. проф. І.В.Зайченка. Київ : Ліра-К, 2017. 484 с.
3. Каплінський, В. В. Методика викладання у вищій школі: навч. посібник. Київ : КНТ, 2019. 225 с.

4. Інновації у вищій освіті: вітчизняний і зарубіжний досвід: навч. посіб./ І.В.Артьомов, І.П.Студеняк, Й.Й.Головач, А.В.Гусь. Ужгород: ПП «АУТДОР-ШАРК», 2015. 360 с.
5. Основи психології та педагогіки вищої школи (пам'ятка для аспірантів) // Навчально-методичний посібник / [О. Є. Коваль]. – Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2013. – 90 с.
6. Педагогіка та психологія вищої школи: навч.-метод. посібник для самостійної роботи студентів/ Автор-упорядник В.І. Староста. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2021. 68 с.
7. Синишина В. М. Педагогічні умови розвитку рефлексії у майбутніх практичних психологів. *Науковий вісник Мукачівського державного університету Сер.: «Педагогіка та психологія»*. 2019. Вип. 2 (10). С. 242–245.
8. Синишина В. М. Психологія вищої школи: методичні рекомендації до вивчення дисципліни для студентів за напрямом підготовки 6.030102 «Психологія». Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла». 2016. 40 с
9. Синишина В. М. Психолого-педагогічні умови формування готовності майбутніх практичних психологів до професійної діяльності. *Педагогічні інновації у фаховій освіті*. 2019. Вип. 1 (10). С. 162–169.
10. Синишина В. М. Теоретичні основи та аналіз проблеми успішного професійного становлення майбутніх практичних психологів у закладах вищої освіти. *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*. 2019. Вип. 4 (2). Т. 3 (85). С. 283–294.
11. Синишина В. М. Місце інноваційних освітніх технологій на практичних заняттях студентів психологів. *Освітній простір України*. 2018. Вип. 14. С. 121–126.
12. Psychological and pedagogical correlates of formation of communicative competence of future psychologists/practitioners. Lada Yakovytska, Viktoriia Synyshyna, Eduard Pomytkin and Olena Khokhlina DOI: <https://doi.org/10.1051/mateconf/202134211002>. Published online: 20 July 2021.
13. В.І.Тернопільська, Т.В.Коломієць, І.О.Піонтківська. Довідник з виховної роботи зі студентами . Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014.264 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України : веб-сайт. URL: <http://www.mon.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти: веб-сайт. URL: <http://naqa.gov.ua>
3. <http://www.pidruchniki.ws/pedagogika>
4. <http://www.pedagogika.ucoz.ua>
5. <http://www.pedpresa.com.ua>;
6. <https://www.ed-era.com>
7. <http://nbuv.gov.ua/>– Сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського;
8. <http://www.dnpb.gov.ua/>– Сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського;
9. <http://www.osvita.org.ua/>– Освітній портал – освіта в Україні, освіта за кордоном;
10. https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/58?author_page=6

Розділ 7. Методика та організація наукових досліджень

Основна література

1. Бочелюк В.Й., Бочелюк В.В. Методика та організація наукових досліджень в психології: Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 360 с.
2. Ковальчук В.В., Моїсєєв Л.М. Основи наукових досліджень: Науковий посібник. - 5е вид. - К.: Професіонал, 2008. - 240 с.
3. Сергієнко Л.Н. Основи наукових досліджень у психології: кваліфікаційні та дипломні роботи. Навчальний посібник. - К.: Професіонал, 2009. - 240 с.

Допоміжна література

1. Загвязинский В.И., Атаханов Р. Методология и методы психолого- педагогического исследования: Учебное пособие. - М.:Академия, 2003. - 208
2. Исследование в психологии: методы и планирование / Дж. Гудвин. — 3-е изд. — СПб.: Питер, 2004. — 558 с: ил. — (Серия «Мастера психологии»).
3. Ковальчук В.В., Моїсєєв Л.М. Основи наукових досліджень: Навч. пос. - 5е вид. - К.: Професіонал, 2008. - 240 с.
4. Кушнарєнко Н.М. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідної діяльності. - К.: Знання, 2006. - 114 с.
5. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Підручник. 2-е вид. - К.: Каравела, 2008. - 352 с.
6. Рудницька О.П., Болгарський А.Г., Свистельникова Т.Ю. Основи наукових досліджень: Навч. посібник. К.: ІЗМН, 1997. - 232 с.
7. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень: Навч. пос. К.: Знання, 2006
8. Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень. - К.: Академвидав, 2005. - 208 с.

Розділ 8. Теоретико-методологічні проблеми психології

Основна література

1. Корнилова Т.В. Методологические основы психологи / Корнилова Т.В., Смирнов С.Д. -- М.: Юрайт, 2013. - 320 с.
2. Методологічні та теоретичні проблеми психології / Авт. кол. Корольчук М.С. та ін. - К.: Ніка-Центр, 2008. - 336 с.
3. Рибалка В.В. Методологічні питання наукової психології (Досвід особистісно центрованої систематизації категоріально-поняттєвого апарату): Навчально-методичний посібник / В.В.Рибалка. - К.: Ніка-Центр, 2003. - 204 с.
4. Ушакова І.М. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій / Ушакова І.М. - Х.: НУЦЗУ, 2016. - 191 с.
5. Хохліна О.П. Методологічні й теоретичні основи психології: Навчальний посібник / Хохліна Олена Петрівна - К.: Нац. акад. внутр. справ, 2014. - 232 с.

Допоміжна література

1. Ананьев Б.Г. О проблемах современного человекознания. – СПб., 2001.
2. Василюк Ф.Е. Методологический смысл психологического схизиса // Вопросы психологии. 1996. №6. С. 25 – 40.
3. Вачков И.В. Нужна ли практическому психологу методология? // Труды ярославского методологического семинара. Методология психологии. Ярославль, 2003. С. 72 – 79.
4. Выготский Л.С. Собрание сочинений. Т.1. М., 1982.
5. Карицкий И.Н. Методология практической психологии // Труды ярославского методологического семинара. Методология психологии. Ярославль, 2003. С. 135 – 158.

6. Корнилова Т.В., Смирнов С.Д. Методологические основы психологии. СПб Питер, 2009. – 320 с.
7. Крейн У. Теории развития. - СПб.: Еврознак, 2002. –512с.
8. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. М., Наука, 1984. – 445с.
9. Мазилев В.А. Научная психология: тернистый путь к интеграции// Труды ярославского методологического семинара. Методология психологии. Ярославль, 2003. С. 205 – 237.
10. Мілютіна К.Л. Методологічні та теоретичні проблеми психології: Опорний конспект лекцій. - К.: ІПК ДСЗУ,2004.-88с.
11. Основы психологии: Підручник / За заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. – К.: Либідь, 2002. – 632 с.
12. Парадигма в психологии. Науковедческий анализ // Отв. ред. А.Л. Журавлев, Т.В. Корнилова, А.В. Юревич. М.: Изд-во “Институт психологии РАН”, 2012. - 468 с.
13. Петровский А.В, Ярошевский М.Г. Теоретические основы психологии. – М., 1999.
14. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии - СПб: Издательство «Питер», 2000 - 712 с.
15. Смирнов С.Д. Методологический плюрализм и предмет психологии // Труды ярославского методологического семинара. Предмет психологии. Ярославль, 2004. С. 276 – 291.
16. Теория и методология психологии: Постнеклассическая перспектива / Отв.ред. А.Л. Журавлев, А.В. Юревич. – М.: Изд-во « Институт психологии РАН» , 2007. – 528 с.
17. Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки. М., 1986.
18. Юревич А.В. Методологический либерализм в психологии // Вопросы психологии. 2001. № 5.
19. Юревич А.В. Психология и методология // Психол. журн.2000. №5. С. 35 – 47.